

Contractual for Taxation

กลยุทธ์การทำสัญญา**เพื่อการวางแผนภาษี**
(เมื่อสัญญาเปลี่ยนไป ภาระภาษีเปลี่ยนตาม)

เอกสารภาษีอากร

วารสารวิชาการทางกฎหมายบัญชีและภาษีอากรที่มียอดสมาชิกสูงสุด

TAX MAGAZINE

ท่านสามารถเสริมสร้างความรู้ความชำนาญในด้านกฎหมาย บัญชี และภาษีอากรได้จากสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เรามอบให้ดังนี้

1. รับหนังสือธรรมนิติ ฉบับ เอกสารภาษีอากร ปีละ 12 เล่ม
2. รับหนังสือ **ประมวลรัษฎากร ฉบับสมบูรณ์** ปีละ 1 เล่ม
3. รับส่วนลดพิเศษในการเข้าร่วมฝึกอบรมและสัมมนา
4. รับส่วนลด 10-20% ในการซื้อผลิตภัณฑ์หนังสือ
5. มีสิทธิเข้าสัมมนาพิเศษปีละ 1 ครั้ง

- กฎหมายบัญชี
- บัญชีภาษีอากร
- การบัญชีธุรกิจ
- ภาษีสรรพากร
- การวางแผนภาษีสำหรับการประกอบธุรกิจ
- การบริหารธุรกิจ
- ขาวเศรษฐกิจการพาณิชย์
- มติ ครม.
- คำพิพากษาศาลฎีกาและหมายเหตุ
- ตอบข้อหารือกรมสรรพากร
- ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง

ขอเรียนเชิญนักบัญชี เจ้าของกิจการ ผู้บริหาร นักธุรกิจ ผู้ลงทุน สมัครสมาชิกหนังสือ **เอกสารภาษีอากร** เพื่อท่านจะได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีของธุรกิจ กฎหมายบัญชีและภาษีอากร ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน

สนใจสอบถามรายละเอียดและขอรับหนังสือตัวอย่างได้ที

บริษัท สำนักพัฒนาการบริหารธรรมนิติ จำกัด 267 ถนนประชาราษฎร์ สาย 1

แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800 โทร. (02) 555-0901-5

โทรสาร (02) 555-0911-4

กลยุทธ์การทำสัญญา เพื่อการวางแผนภาษี

[เมื่อสัญญาเปลี่ยนไป ภาระภาษีเปลี่ยนตาม]

กลยุทธ์การทำสัญญาเพื่อการวางแผนภาษี

[เมื่อสัญญาเปลี่ยนไป ภาระภาษีเปลี่ยนตาม]

Contractual for Taxation

โดย รศ.เพิ่มบุญ แก้วเขียว
พิมพ์ครั้งที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557

เจ้าของ : บริษัท ธรรมนิติ เพรส จำกัด ที่ปรึกษา : ศุภยทัศน์ พิชฌมกล, อโณทัย ออ้อนพจน์
กองบรรณาธิการ : ทิพสุคนธ์ วงษ์เมือง, จุฑารุช สุบรรณเสถียร พิสูจน์อักษร : สลีนทร์ อ่อนเกลี้ยง
กราฟิกดีไซน์ : ปิติพัฒน์ อรุณวรวิวัฒน์ คอมพิวเตอร์กราฟิก : Graphic plus

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

เพิ่มบุญ แก้วเขียว.

กลยุทธ์การทำสัญญาเพื่อการวางแผนภาษี.-- พิมพ์ครั้งที่ 2.-- กรุงเทพฯ : ธรรมนิติ เพรส, 2557.
588 หน้า.

1. การวางแผนภาษี. I. ชื่อเรื่อง.

336.2001

ISBN 978-616-302-051-2

ได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
(ห้ามคัดลอกหรือทำซ้ำส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้โดยไม่ได้รับอนุญาต มิฉะนั้นถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย)

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท ธรรมนิติ เพรส จำกัด

เลขที่ 267 ถนนประชาษฎร์สาย 1 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

โทรศัพท์ (02) 555-0711-3 โทรสาร (02) 556-1822

สนใจเสนอผลงานเขียนเพื่อตีพิมพ์กับธรรมนิติ ติดต่อคุณสำปาง (081) 359-5041

บุคคลหรือองค์กรใดสนใจสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้จำนวนมาก ติดต่อคุณวิโรท (089) 415-8502

คำนำ

เมื่อนิติกรรมสัญญามีการเคลื่อนไหว (Contract Point) ย่อมเกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สัญญา ย่อมก่อให้เกิด “หนี้” ติดตามมา ซึ่งฝ่ายบัญชีก็就会有การบันทึกความเป็น “เจ้าหนี้” และ “ลูกหนี้” ตามผลของสัญญา (Accounting Point) หลังจากนั้นก็จะมีการพิจารณาภาระความรับผิดชอบด้านภาษีต่างๆ (Tax Point) จะเห็นว่า กระบวนการด้านกฎหมาย บัญชี และภาษีอากร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ดังนั้น การวางแผนภาษี (Tax Planning) จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงที่มาที่ไปทั้งระบบ ถึงจะเรียกว่า “มืออาชีพ”

ด้วยความปรารถนาดีอย่างจริงใจ

รศ.เพิ่มบุญ แก้วเขียว

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สารบัญ

ข้อพิจารณา 10 ประเด็น ในการทำ “สัญญาเชิงธุรกิจ” (Business Contract)	9
ข้อควรรู้ 10 ประการ กับการฟ้องร้องให้ชำระ “หนี้”	21
ความสำคัญของอากรแสตมป์กับพยานเอกสาร	47
สามี/ภริยา กับปัญหา “หนี้ร่วม”	53
จริงหรือ “บัญชี” 2 เล่ม	63
สรรพากรบังคับ “บุคคลธรรมดา” จัดทำบัญชีเพื่อเสียภาษีเงินได้	71
ความสำคัญของใบทะเบียนพาณิชย์กับธุรกิจค้าขาย	79
ระวัง !...กฎหมายว่าด้วย “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม”	91
ปัญหาความสัมพันธ์ ระหว่าง “สัญญา” “ระบบบัญชี” และ “ภาษีอากร”	99
เมื่อสัญญาเปลี่ยนไป ภาระภาษีเปลี่ยนตาม	
กรณีศึกษา (Case Study)	
• “สัญญาบริการให้เช่าพื้นที่และบริการส่วนกลาง” กับ “สัญญาบริการให้ใช้พื้นที่และให้บริการส่วนกลาง”	137
• “สัญญาจ้างแรงงาน กับ สัญญาจ้างบริการ และสัญญาจ้างทำของ”	215
• “สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ กับ สัญญาจัดตั้งคณะบุคคล”	239
• “สัญญาร่วมค้า” (Joint Venture) กับ “สัญญาเข้าร่วม” (Consortium Agreement)	267
• “สัญญาจ้างเหมาค่าแรง” กับ “สัญญาจ้างเหมางาน”	299
• “เมื่อแยกสัญญาซื้อขายและสัญญารับจ้าง กับ รวมสัญญาซื้อขายพร้อมให้บริการต่อเนื่อง”	319
• “สัญญาขายฝาก กับ สัญญาฝากขาย”	347
• “สัญญาเช่าช่วง กับ สัญญาโอนสิทธิการเช่า (เช่า)”	369
• “สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด กับ สัญญาจะซื้อจะขาย” ที่ดิน หรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง	389
• “สัญญากู้เงิน กับ สัญญายืมเงิน”	425

ภาคผนวก...การทำสัญญา กับ ปัญหาภาษีอากร	449
(1) ปัญหาภาษีอากรกับการยอมรับ “รายจ่าย” ตามสัญญา	451
(2) ปัญหาการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม : กรณี “รับจ้างช่วง” แต่คู่สัญญาไม่เปลี่ยน	456
(3) ปัญหาภาษีสรรพากรกับคำว่า “เงินมัดจำ”	463
(4) ปัญหาภาษีการรับรู้รายได้กับกรณี “วางเงินก้อน” เพื่อการเจรจาธุรกิจ	479
(5) ปัญหาภาษีเงินได้นิติบุคคล : “อย่าเปิดโอกาส” ให้สรรพากรใช้อำนาจประเมิน มาตรา 71 (1) แห่งประมวลรัษฎากร	491
(6) ปัญหาภาษีสรรพากร : กรณีสัญญาจะซื้อขายที่ดินและข้อตกลงเรื่อง “การโอนลอย”	510
(7) ปัญหาการรับรู้รายได้ เพื่อการเสียภาษีสรรพากร “กรณีเงินประกันความเสียหายจากการผิดสัญญา”	521
(8) ปัญหาภาษีรัษฎากร : กรณีซื้อขายเป็น “ปกติ” กับ “ไม่ปกติ”	526
(9) ความสัมพันธ์ของมาตรา 76 ทวิ กับมาตรา 70 ทวิ ตามประมวลรัษฎากร ในการเสียภาษีจากกำไรสุทธิ : กรณีนายหน้า “ธรรมดา”/“ไม่ธรรมดา”	535
(10) ข้อพิจารณา 25 ประการ “ก่อน” ลงนามในสัญญาแฟรนไชส์	545
(11) สรรพากร กับ การยอมรับ “สิทธิเก็บกิน” โดยไม่มีค่าตอบแทน	575
(12) การเสียภาษีเงินได้ของพนักงาน เงินค่าบริการ (Service Charge) และค่าทิป (Tip)	581

ข้อพิจารณา 10 ประเด็น ในการทำ “สัญญาเชิงธุรกิจ” (Business Contract)

เมื่อมนุษย์ในสังคมจำเป็นต้องกิน ต้องใช้ ต้องติดต่อสื่อสาร พึ่งพาซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้จึงต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ให้ไว้แก่กันเพราะจะนำมาซึ่งความไว้วางใจในการดำเนินธุรกิจ (Business) ระหว่างกันต่อไปและต่อไป การกระทำเช่นนี้เราเรียกว่าเป็นคน “ปากกับใจตรงกัน” ซึ่งคบได้ แต่บางครั้งโชคร้ายไปพบเจอคนไม่ดี คบยาก หรือคบไม่ได้ ไม่มีความจริงใจ “ปากอย่างหนึ่ง ใจอย่างหนึ่ง” สุดท้ายยังถึงได้ คำจากปากหากผิดจากใจ เป็นผลทำให้เราหลงเชื่อไปทำธุรกิจร่วมกับเขา ก็อาจถูกเขาโกง เนื่องจากความไว้วางใจ จนสิ้นเนื้อประดาตัวถึงขั้นล้มละลาย ฉะนั้นการรู้ถึงกลวิธี เทคนิคในการทำสัญญา หรืออย่างน้อยรู้ถึงแนวทางในการพิจารณาร่างสัญญา ก็จะช่วยให้เรา มีความระมัดระวังมากขึ้น ไม่เสียรู้ใครง่าย ๆ (รอบคอบ)

ข้อ 1 ความหมายของคำว่า “นิติกรรม” (Juristic Acts) :

ก็คือการกระทำที่มีผลในทางกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 ได้ให้ความหมายของคำว่า “นิติกรรม” ไว้หมายความว่า การใดๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ (SECTION 149 JURISTIC ACTS MEAN VOLUNTARY LAWFUL ACTS, THE IMMEDIATE PURPOSE OF WHICH IS TO ESTABLISH BETWEEN PERSONS JURISTIC RELATIONS, TO CREATE, MODIFY, TRANSFER, PRESERVE OR EXTINGUISH RIGHTS.) ทั้งนี้ การทำสัญญาก็อยู่ในความหมายของคำว่านิติกรรมด้วยเช่นกัน ประเด็นที่สำคัญของการทำนิติกรรมสัญญา คงอยู่ที่ต้อง “ชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร” ไม่เป็นการกระทำโดยสำคัญผิด ถูกกลฉ้อฉล ถูกข่มขู่ หรือเป็นเจตนาหลง เจตนาช้อนเร้นแต่อย่างใด มิฉะนั้น การกระทำต่างๆ ที่ผ่านมาอาจเสียไป บังคับอะไรกันไม่ได้ โดยจะมีคำในกฎหมาย คือ เป็นโมฆะ เป็นโมฆียะ ไม่สมบูรณ์หรือไม่บริบูรณ์ เป็นต้น

ข้อ 2 ความสำคัญของ “แบบ” หรือ “หลักฐานเป็นหนังสือ” ในการทำนิติกรรมสัญญา :

โดยปกติของการทำนิติกรรมสัญญาทุกๆ ไปนั้นจะตกลงกันอย่างไรก็ได้ (ปากเปล่า) ก็คือ เป็นการตกลงแบบสุภาพสตรีหรือแบบสุภาพบุรุษ (Lady or Gentleman Agreements) แต่กรณีมีความจำเป็นต้องใช้อย่างกับบุคคลอื่นๆ (บุคคลภายนอก) หรือใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์หรือเมื่อมีประเด็นข้อพิพาท (ทะเลาะ) เกิดขึ้น แบบที่ทำสัญญาหรือหลักฐานเป็นหนังสือที่ทำกันไว้นั้น จะช่วยเป็นเอกสารหลักฐานที่สามารถใช้สอบยืนยันกันได้ ดังนั้น ผู้ทำสัญญาต้องระมัดระวังในเรื่องนี้อย่าให้ผิดพลาดไปจากข้อกำหนดของกฎหมายได้

ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (The Civil and Commercial Code) ได้กำหนดแบบหรือหลักฐานเป็นหนังสือของการทำนิติกรรมสัญญาไว้ พอจะแยกได้ดังนี้

1) กรณีต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

การทำสัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ ในทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือเรือที่มีระวางตั้งแต่ 5 ตันขึ้นไป แพและสัตว์พาหนะ ถ้าไม่ทำตามแบบจะมีผลเป็นโมฆะ

การได้มาซึ่งทรัพย์สินในอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ถ้าไม่ทำตามแบบจะมีผลทำให้การได้มานั้นไม่บริบูรณ์

การเช่าอสังหาริมทรัพย์เกิน 3 ปี ถ้าไม่ทำตามแบบจะฟ้องร้องให้บังคับคดีได้แต่เพียง 3 ปี แต่เวลาฟ้องก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ (ผู้ถูกฟ้อง-จำเลย) มิฉะนั้นจะฟ้องร้องให้บังคับคดีกันไม่ได้

การจำนองก็ต้องทำตามแบบ มิฉะนั้นก็จะตกเป็นโมฆะ

2) ต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานอย่างน้อย 2 คน

(1) การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อย 2 คน มิฉะนั้นก็จะไม่มีผลเป็นการหย่า อีกทั้งจะต้องไปจดทะเบียนการหย่า นั้นด้วยจึงจะสมบูรณ์

(2) พิณยกรรมที่ทำเป็นหนังสือลง วัน เดือน ปี พิณยกรรมเอกสารฝ่ายเมือง พิณยกรรมลับ ถ้าไม่ทำตามแบบย่อมเป็นโมฆะ

3) ทำเป็นหนังสือ

สัญญาเช่าซื้อ ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ กฎหมายถือว่าเป็นโมฆะ

การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อ ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือขึ้นๆ ด้วยแล้ว กฎหมายถือว่าเป็นโมฆะ

การโอนสิทธิเรียกร้อง (การโอนหนี้) ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ กฎหมายถือว่าไม่สมบูรณ์

ข้อตกลงให้คิดดอกเบี้ยทบต้นต้องทำเป็นหนังสือ มิฉะนั้นคู่สัญญาจะคิดดอกเบี้ยทบต้นไม่ได้

การจัดการสินสมรสระหว่างสามีภริยาซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกันและการกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ มิฉะนั้นจะถือว่าอีกฝ่ายหนึ่งนั้นยังไม่ยินยอม

4) มีหลักฐานเป็นหนังสือ

การเช่าอสังหาริมทรัพย์ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

การกู้ยืมเงินเกินกว่า 2,000 บาทขึ้นไปนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

ในกิจการใดที่กฎหมายบังคับไว้ว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อไปทำการอันนั้นก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย

อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

สัญญาค้ำประกันนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

อันสัญญาประกันภัยนั้นถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

สัญญาจะขายหรือจะซื้ออสังหาริมทรัพย์ หรือเรือที่มีระวางตั้งแต่ 5 ตันขึ้นไป แพและสัตว์พาหนะ รวมทั้งการทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตกลงราคากันเป็นราคา 20,000 บาท หรือกว่านั้นขึ้นไปด้วย ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบสำคัญ หรือได้วางประกันไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

ข้อ 3 ความสามารถของผู้ทำสัญญา :

เนื่องจากการทำสัญญาเป็นการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป ดังนั้นเพื่อความสมบูรณ์ของสัญญาจะต้องระมัดระวังเรื่องความสามารถของบุคคลที่จะเข้าทำสัญญาด้วย มิฉะนั้นอาจส่งผลทำให้สัญญานั้นเป็น “โมฆียะ” ซึ่งอาจถูกบอกล้างหรือเพิกถอนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนิติกรรมสัญญาของผู้เยาว์ คนวิกลจริต คน

ไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ รวมทั้งคู่สมรสและผู้ปกครองของผู้เยาว์

ข้อ 4 ประเภทของสัญญาชนิดต่างๆ :

การกำหนดชื่อของสัญญาก็เพื่อความสะดวกในการทำสัญญาและทราบถึงจุดมุ่งหมายในการทำสัญญาของคู่สัญญา แต่อย่างไรก็ตามเนื้อความหรือข้อความอันเป็นรายละเอียดของสัญญานั้นๆ ย่อมสำคัญกว่าชื่อ ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ข้างล่างนี้

- 1) สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด/สัญญาจะซื้อจะขาย/สัญญาขายฝาก/สัญญาขายทอดตลาด/สัญญาขายเฟือชอบ/สัญญาขายตามคำพรรณนา/สัญญาขายตามตัวอย่าง
- 2) สัญญาแลกเปลี่ยน
- 3) สัญญาให้
- 4) สัญญาเช่าทรัพย์สิน/สัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าการเช่า/สัญญาเช่าช่วง/สัญญาโอนสิทธิการเช่า (เช่า)/สัญญาเช่าแบบลีสซิ่ง
- 5) สัญญาเช่าซื้อ
- 6) สัญญาจ้างแรงงาน
- 7) สัญญาจ้างทำของ
- 8) สัญญารับขน
- 9) สัญญาบริการ (รับทำงานให้)
- 10) สัญญายืมใช้คงรูป/สัญญายืมใช้สิ้นเปลือง/สัญญากู้ยืม
- 11) สัญญาฝากทรัพย์สิน
- 12) สัญญาเก็บของในคลังสินค้า
- 13) สัญญาค้ำประกัน/สัญญาจำนอง/สัญญาจำนำ/สัญญาפקิเตอริง
- 14) สัญญาตัวแทน/สัญญานายหน้า
- 15) สัญญาประนีประนอมยอมความ
- 16) สัญญาว่าด้วยการพนันและขันต่อ
- 17) สัญญาบัญชีเดินสะพัด
- 18) สัญญาประกันภัย
- 19) สัญญาว่าด้วยตัวเงิน

- 20) สัญญาว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัท
- 21) สัญญาว่าด้วยสมาคม
- 22) สัญญาหมั้น
- 23) สัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดก
- 24) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ/ให้ใช้เครื่องหมายการค้า/ให้ใช้พื้นที่ ฯลฯ

หมายเหตุ : สัญญาแต่ละชนิดจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่เนื้อหาของสัญญาจะเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะของสัญญานั้นๆ ซึ่งก็ควรจะมีความสัมพันธ์กับชื่อของสัญญา

ข้อ 5 การพิจารณาตรวจสอบ “ร่างสัญญา” 10 ประเด็น :

ในการร่างสัญญาที่ต้องทำเป็นหนังสือนั้น ผู้ร่างหรือผู้ที่ตรวจร่างของสัญญาควรพิจารณาประเด็นที่สำคัญ 10 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ชื่อของสัญญา :

ในสัญญาแต่ละประเภทจะมีชื่อของสัญญา ซึ่งชื่อนี้จะสอดคล้องกับเนื้อหาในสัญญา แต่บางครั้งก็อาจมีข้อโต้แย้งและกลายเป็นประเด็นข้อพิพาทว่า ชื่อของสัญญากับเนื้อหานั้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ทำสัญญาหรือไม่ เมื่อเกิดปัญหาที่จะต้องตีความเช่นนี้ย่อมจะต้องถือเอา “เนื้อหา” ของสัญญาเป็นหลัก

ประเด็นที่ 2 วัน/เวลา/และสถานที่ที่ทำสัญญา :

ในการทำสัญญา “สถานที่” ถือเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งที่คู่สัญญาจะต้องพิจารณา เพราะถ้ามิได้มีการกำหนดกันไว้อย่างชัดเจนในสัญญาว่า ถ้าเกิดกรณีมีข้อพิพาทกันแล้วจะใช้อำนาจใดบังคับ ดังนั้น คู่สัญญาก็จะต้องใช้อำนาจของประเทศที่ทำสัญญาเป็นหลัก ส่วน “วัน/เวลา” ในการทำสัญญานั้นก็เพื่อจะได้ทราบถึงกำหนดระยะเวลาของสัญญา การผัดผ่อนตามกำหนดที่ตกลงกันได้ และในเรื่องอายุความเพื่อฟ้องร้องบังคับคดี

ประเด็นที่ 3 บุคคลที่มีอำนาจในการทำสัญญา :

ในสัญญาจะมีการกำหนดตัวบุคคลผู้ทำสัญญาไว้ว่าเป็นผู้ใด คือ เป็นการทำสัญญาในนามของตนเองหรือการกระทำในนามของนิติบุคคล

กรณีลงนามแทนนิติบุคคล ถ้าเป็นหน่วยงานของรัฐ ตัวของรัฐมนตรี หรือปลัดกระทรวง หรืออธิบดีจะเป็นผู้มีอำนาจลงนามแทนได้ ซึ่งถ้าบุคคลดังกล่าวนี้ไม่ได้ลงนามเอง ก็อาจจะมอบหมายให้ผู้อื่นลงนามแทนได้โดยมี “หนังสือมอบอำนาจ” ติดอากรแสตมป์ให้ถูกต้องแนบมาด้วย ส่วนกรณีบริษัทเอกชน ประธานกรรมการหรือกรรมการที่ข้อบังคับของบริษัทระบุให้มีอำนาจทำสัญญาผูกพันบริษัท ย่อมมีอำนาจลงนามแทนบริษัท ฉะนั้น ก่อนที่จะลงนามกับคู่สัญญาตามที่กล่าวมา จะต้องตรวจสอบให้ได้ความชัดเจนก่อนว่า คู่สัญญานั้นๆ มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลได้หรือไม่ และมีข้อบังคับหรือตัวบทกฎหมายระบุไว้เช่นใด มิฉะนั้นแล้วตัวสัญญาที่ทำกันไว้อาจจะไม่มีผลบังคับใช้ในระหว่างคู่สัญญา

การตรวจสอบผู้มีอำนาจลงนามในสัญญา ถ้าเป็นบริษัทเอกชนควรตรวจสอบใบรับรองการจดทะเบียนบริษัท หนังสือบริคณห์สนธิ ตลอดจนข้อบังคับของบริษัท เพราะในบางครั้ง เอกสารใบรับรองการจดทะเบียนและหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจกรรมการไว้ แต่ปรากฏว่าในเอกสารข้อบังคับกลับจำกัดอำนาจ ดังนี้ กรรมการรายนั้นย่อมไม่มีอำนาจลงนามได้ ส่วนกรณีที่เป็นหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ถ้าปรากฏว่าอธิบดีหรือผู้ว่าการไม่อยู่ ก็มักจะมอบให้รองอธิบดีเป็นผู้มีอำนาจลงนามแทน ซึ่งก็จะต้องตรวจสอบให้แน่นอนว่า รองอธิบดีท่านนั้นมีอำนาจตามกฎหมายหรือไม่ หรือถ้าเป็นรัฐวิสาหกิจ ก็ต้องตรวจสอบตัวกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นๆ ว่าได้ให้อำนาจบุคคลใดเป็นผู้ลงนามแทน

กรณีเป็นนิติบุคคลต่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะต้องตรวจสอบใบมอบอำนาจแล้ว ก็ยังต้องมีการรับรองความถูกต้องของเอกสาร และลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ต่างประเทศนั้นด้วย โดยเจ้าหน้าที่ของสถานทูตไทยจะเป็นผู้รับรองเอกสารดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง

ภูมิลำเนาของคู่สัญญา กรณีนี้เป็นการระบุไว้เพื่อประโยชน์ในการ “ฟ้องคดี” เพราะตามกฎหมายจะมีการฟ้องคดียังศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่

คำที่ใช้เรียกคู่สัญญาโดยข้อความในสัญญาอาจจะระบุต่อไปว่า “...ต่อไปนี้เป็นสัญญา” เรียกว่า “ผู้ซื้อ” หรือ “ผู้ขาย” หรืออะไรก็ตาม ทั้งนี้ แล้วแต่คู่สัญญาจะกำหนดกัน

ประเด็นที่ 4 แบบของสัญญา :

กรณีนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าทำสัญญาไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดบังคับไว้แล้วอาจส่งผลให้สัญญานั้นเป็นอันใช้ไม่ได้เลย

ประเด็นที่ 5 เจตนาในการทำสัญญา :

จะเป็นข้อความที่แสดงถึงที่มาของสัญญา ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อประโยชน์ในการตีความสัญญาเมื่อเกิดมีปัญหาขึ้นภายหลัง ในกรณีที่เป็นสัญญาทั่วๆ ไปก็มักจะใช้ข้อความสั้นๆ เช่น “ผู้ขายตกลงขาย” และ “ผู้ซื้อตกลงซื้อ” เช่นนี้ เป็นต้น

ประเด็นที่ 6 เงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของคู่สัญญา :

ซึ่งจะเป็นข้อความที่กำหนดสาระสำคัญของสัญญา ดังต่อไปนี้

กำหนดวันที่สัญญามีผลบังคับใช้ โดยปกติแล้วสัญญาทั่วๆ ไปมักมีผลบังคับใช้นับจากวันที่ลงนามในสัญญาหรือในวันทำสัญญา แต่ในสัญญาบางประเภทอาจมีเงื่อนไขบังคับก่อน ซึ่งถ้าเงื่อนไขดังกล่าวกระทำไม่เสร็จสิ้น ตัวสัญญานั้นก็ยังไม่จะมีผลบังคับใช้

กำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา ซึ่งจะเป็นรายละเอียด ได้แก่

การส่งมอบสินค้า ซึ่งกำหนดกันว่าจะส่งมอบสินค้าที่ใด เป็นการส่งมอบครั้งเดียวหรือหลายครั้ง และเอกสารสำคัญที่ประกอบกับการส่งมอบสินค้านั้นมีอะไรบ้าง

การชำระเงิน ในการชำระเงินอาจมีการกำหนดให้ชำระทั้งหมดหรือแบ่งชำระเป็นงวดๆ ทั้งนี้ บางสัญญาก็อาจมีการกำหนดให้ชำระเงินล่วงหน้า และให้มีการวางหลักประกันการชำระเงินไว้ด้วย ซึ่งการชำระเงินตามสัญญาจะต้องกำหนดขั้นตอนไว้ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับการตรวจรับมอบสินค้า เพราะมีฉะนั้นแล้ว กรณีที่มีการส่งมอบสินค้าล่าช้า ผู้ซื้ออาจจะปรับผู้ขายไม่ได้

การวางหลักประกัน ในการทำสัญญาซื้อขายหรือสัญญารับจ้างทำของโครงการใหญ่ๆ ผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างมักจะกำหนดให้ผู้ขายหรือผู้รับจ้างวางหลักประกัน ซึ่งหลักประกันดังกล่าวจะเป็นการประกันการปฏิบัติตามสัญญาของผู้ขายหรือผู้รับจ้าง โดยประกันว่าผู้ขายจะส่งมอบสินค้าหรือวัสดุที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน หรือประกันว่าผู้รับจ้างจะต้องใช้ความชำนาญหรือฝีมือในการปฏิบัติงานตามที่รับจ้าง ซึ่งถ้าปรากฏว่าผู้ขายหรือผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาแล้ว ผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างก็อาจริบหลักประกันนั้นๆ ได้ อนึ่งหลักประกันดังกล่าวนี้ นอกจากหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาแล้ว

ก็อาจมีหลักประกันกรณีที่ผู้ขายขอให้ผู้ซื้อชำระเงินล่วงหน้า หรือหลักประกันกรณีที่มีการต่ออายุสัญญา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเจตนาของคู่สัญญาเป็นสำคัญ

การตรวจรับสินค้า เป็นข้อความที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ในกรณีที่ผู้ขายหรือผู้รับจ้างส่งมอบสินค้าที่ขายหรือรับจ้างไม่ตรงตามที่กำหนดในสัญญา ผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างก็ย่อมที่จะไม่ตรวจรับสินค้าหรืองานนั้นได้ ซึ่งผลก็จะเท่ากับว่า ผู้ขายหรือผู้รับจ้างส่งมอบสินค้าล่าช้า ผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างย่อมมีสิทธิที่จะปรับได้ ดังนั้นข้อความในส่วนนี้จะต้องกำหนดถึงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะสิ่งของที่คู่สัญญาต้องส่งมอบว่า จะส่งมอบในลักษณะอย่างไร จะรวมถึงการติดตั้งและทดลองใช้ด้วยหรือไม่ ประเด็นตรงจุดนี้ คู่สัญญาจึงต้องกำหนดถึงวิธีการตรวจรับสินค้าและระยะเวลาในการตรวจรับสินค้าไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ขายหรือผู้รับจ้างต้องเสียเปรียบในกรณีที่ผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างแกล้งตรวจรับสินค้าเป็นเวลานานๆ แล้วมาเรียกค่าปรับจากผู้ขายหรือผู้รับจ้างภายหลัง

การรับประกันความชำรุดบกพร่อง ในการทำสัญญาบางกรณี นอกจากผู้ขายหรือผู้รับจ้างจะมีหน้าที่ในการส่งมอบสิ่งของหรือวัสดุให้ถูกต้องครบถ้วนแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ “ระยะเวลาในการรับประกัน” ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของคู่สัญญาตลอดจนลักษณะสิ่งของที่ซื้อขายหรือรับจ้างนั้นๆ ด้วย

การปรับ สิทธิในการปรับและการบอกเลิกสัญญานี้เกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญา อาทิ ส่งมอบสิ่งของล่าช้า ส่งมอบสิ่งของไม่เป็นไปตามขนาด คุณภาพ และข้อตกลงตามความประสงค์ของผู้ซื้อ โดยปกติแล้วคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจะทำการปรับก่อนบอกเลิกสัญญา แต่ทั้งนี้ จะต้องกำหนดข้อความเกี่ยวกับการปรับไว้ให้ชัดเจนในสัญญาว่า จะปรับในอัตราร้อยละเท่าใดของราคาและนับจากวันใดจนถึงวันใด ถ้าสิ่งของดังกล่าวที่มีการตกลงซื้อขายกันเป็นชุด การคิดค่าปรับจะปรับทั้งชุดหรือแยกปรับ อีกทั้งจะปรับไปจนถึงจำนวนเท่าใดจึงจะบอกเลิกสัญญาได้ เพราะถ้าไม่กำหนดข้อความไว้ให้ชัดเจนแล้วอาจมีผลถึงการเรียกค่าปรับในภายหลังได้

การบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหาย เป็นเงื่อนไขที่กำหนดถึงสิทธิของคู่สัญญาที่ได้รับผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง การกำหนดข้อความนี้ในสัญญาจะต้องกำหนดถึงเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดสิทธิในการบอกเลิก

สัญญา และสิทธิของคู่สัญญาภายหลังจากที่บอกเลิกสัญญาแล้ว เช่น สิทธิในการรับหลักประกัน สิทธิในการเรียกค่าเสียหายจากการที่ผู้ขายหรือผู้รับจ้างไม่ส่งมอบสินค้าหรือสิ่งของไม่ตรงตามที่ตกลง ซึ่งทำให้ผู้ว่าจ้างจะต้องไปจ้างผู้อื่นให้มาทำการแทน รวมทั้งสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีอื่นๆ อย่างไรก็ตาม จำนวนค่าเสียหายหลังบอกเลิกสัญญาแล้วจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นค่าเสียหายนอกเหนือจากค่าปรับ มิฉะนั้นศาลอาจจะไม่ให้ค่าเสียหายในส่วนนี้

ประเด็นที่ 7 เงื่อนไขอื่นๆ ในสัญญา :

นอกเหนือจากข้อตกลงที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการทำสัญญาแล้ว คู่สัญญาอาจตกลงกันในรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

เหตุสุดวิสัย เป็นข้อยกเว้นที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้เป็นข้ออ้างในการที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้เพราะเหตุดังกล่าว ซึ่งเหตุสุดวิสัยนี้เป็นเหตุที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดโดยไม่มีบุคคลใดป้องกันได้ เช่น น้ำท่วม ไฟป่า หรืออุทกภัยต่างๆ ไป ทั้งนี้ในการทำสัญญา คู่สัญญาอาจกำหนดข้อความเกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญาเพราะเหตุนี้ไว้ ซึ่งถ้าไม่กำหนดไว้แล้วย่อมถือได้ว่า คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากเหตุสุดวิสัยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นๆ

หมายเหตุ : ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่า เหตุใดๆ อันจะเกิดขึ้นก็ติ จะให้ผลพิบัติก็ติ เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

ภาษีอากร จำเป็นต้องระบุให้ชัดเจนว่า ผู้ใดจะรับภาระภาษีและราคาตามที่ตกลงกันในสัญญานั้นได้รวมค่าภาษีแล้วหรือไม่ กรณีถ้าเป็นสัญญาจ้างทำของได้ตกลงให้ฝ่ายใดเป็นผู้รับผิดชอบในวัสดุก่อสร้าง หรือถ้าเป็นการนำเข้าในประเทศ ฝ่ายใดจะเป็นผู้รับผิดชอบในภาษีศุลกากร เป็นต้น

ภาษาที่ใช้ในสัญญา จะต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะใช้ภาษาใดในการตีความสัญญา ประเด็นนี้มักเป็นการทำสัญญากับชาวต่างประเทศ มิฉะนั้นแล้วจะมีปัญหาในภายหลัง

กฎหมายที่ใช้บังคับสัญญา อันที่จริงแล้วข้อความในส่วนนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ก็ได้ในกรณีที่คนไทยทำสัญญาด้วยกันเองในประเทศไทย แต่ถ้าทำสัญญากับชาว

ต่างประเทศและผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างประเทศด้วยแล้ว อาจมีปัญหาตามมาว่าจะใช้กฎหมายของประเทศใดบังคับใช้ในภายหลัง ดังนั้น กรณีดังกล่าวก็ควรกำหนดข้อความเหล่านี้ให้ชัดเจน

การตั้งอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากการดำเนินคดีในศาลอาจต้องใช้เวลาและสูญเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ถ้ามีการกำหนดให้มีอนุญาโตตุลาการจะช่วยคู่สัญญาลดปัญหาดังกล่าวได้

ประเด็นที่ 8 ส่วนท้ายของสัญญา :

จะต้องมีการระบุว่าได้ทำสัญญาเป็นกี่ฉบับและทำภาษาอะไร ทั้งนี้ คู่สัญญาได้ตกลงกันถือเอาภาษาใดเป็นสำคัญ และข้อความสุดท้ายที่ต้องมี คือ คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจดีทุกประการแล้วจึงได้ลงนามไว้เป็นสำคัญ โดยจะมีคำว่าต่อหน้าพยานหรือไม่ก็ได้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของคู่สัญญา

ประเด็นที่ 9 ช่องลงนาม :

ผู้ทำสัญญาจะต้องตรวจสอบช่องลงนามว่า ตรงกับชื่อที่ระบุไว้ในการทำสัญญาหรือไม่ อีกทั้งต้องตรวจสอบอีกว่า เมื่อมีการลงนามแล้วจะต้องมีการประทับตราหรือไม่ ถ้ามีจะต้องให้คู่สัญญาปฏิบัติให้ถูกต้อง พร้อมกับบุคคลที่จะลงนามเป็นพยานอย่างน้อย 2 คนเพื่อรับรองลายมือชื่อ

ประเด็นที่ 10 เอกสารแนบท้าย (ถ้ามี) :

ในสัญญาโครงการใหญ่ๆ มักจะมีเอกสารแนบท้ายสัญญาเสมอ ซึ่งควรจะมีข้อความวรรคหนึ่งในสัญญากำหนดให้เอกสารแนบท้ายเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย ในกรณีมีปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างตัวสัญญาหรือเงื่อนไขต่างๆ ในสัญญา กับเอกสารแนบท้าย จะต้องระบุให้การตีความสัญญาหรือเงื่อนไขเป็นไปตามสัญญาหลัก

บทสรุปส่งท้าย :

การทำสัญญากันเป็นหนังสือถือเป็นเรื่องสำคัญ แม้ตัวบทกฎหมายจะไม่ได้บังคับในบางสัญญา คู่สัญญาก็ไม่ควรไว้วางใจกัน เพราะความไว้วางใจเป็นบ่อเกิดของความตาย และปัญหาต่างๆ ที่อาจตามมาอีกมากมาย ดังนั้น ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจลงนาม

ทำสัญญากับผู้ใด อย่างน้อยก็ควรตรวจพิจารณาใน 10 ประเด็น ตามที่กล่าวมาให้
รอบคอบ แน่ใจ จะได้ไม่มาเสียใจในภายหลัง... จงอย่าประมาทกับชีวิต... ทุกอย่าง
มีขึ้นมีลง มีได้เปรียบและก็มีเสียเปรียบ... มีแพ้มีชนะ... แต่โอกาสที่เขาจะให้ภัย
มีน้อยนะ...ระวัง !

ข้อควรรู้ 10 ประการ กับการฟ้องร้อง ให้ชำระ “หนี้”

หลายคนคงเคยได้ยินได้ฟังพุทธภาษิตบทหนึ่งที่ว่า
“สุขของคฤหัสถ์ คือ การไม่เป็นหนี้” โดยเมื่อผ่านการ
ตีความแล้วก็แปลว่า การเป็นหนี้นั้นนำมาซึ่งความ
ทุกข์แก่ผู้ครองเรือน แต่ประเด็นปัญหาที่ติดตามต่อมาก็คือ
ที่ว่าทุกข์นั้นเป็นทุกข์ของผู้ใด ระหว่างผู้เป็น “เจ้าหนี้”
(The Creditor) กับผู้เป็น “ลูกหนี้” (The Debtor)

อนึ่ง ถ้าลูกหนี้เป็นคนซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา รักษาสัญญา ลูกหนี้ก็จะเป็นทุกข์ เพราะต้องคืนเงินมาชำระหนี้ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ต้องทั้งในทางโลกและทางธรรม “เมื่อเป็นหนี้ ก็ต้องชำระหนี้” แต่ในทางกลับกัน ถ้าลูกหนี้เกิดเบี้ยวไม่ยอมชำระหนี้ ถึงจะทวงอย่างไรทั้งวิธีนุ่มนวลและก้าวร้าวรุนแรงก็ไม่ได้ผล สรุปว่า ไม่มี ไม่หนี้ และไม่จ่าย กรณีเช่นนี้ความเป็นทุกข์นั้นก็ตกเป็นของเจ้าหนี้ทันที ฉะนั้น ข้อควรรู้ 10 ประการกับการฟ้องร้องให้ชำระ “หนี้” จึงเป็นข้อควรรู้เฉพาะผู้เป็น “เจ้าหนี้” (The Creditor) เพราะเจ้าหนี้จะเป็นโจทก์ฟ้องให้จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ปฏิบัติการชำระหนี้ นั่นๆ

ประกาศที่ 1 บ่อเกิดแห่งมูล “หนี้” :

ถ้าผู้คนในสังคมไม่จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก็ย่อมไม่มีการกระทำที่เรียกว่า “นิติกรรม” (Juristic Acts) อันชอบด้วยกฎหมาย และการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คือ ละเมิด (Wrongful Acts) เกิดขึ้น กรณีเช่นนี้ บ่อเกิดของมูลหนี้ (Obligation) ก็ไม่อาจมีผู้ใดกล่าวอ้างได้ ดังนั้น เมื่อไม่มีหนี้ก็ไม่มีการทวงหนี้ ไม่มีการฟ้องร้องก็ไม่มีทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149

นิติกรรม หมายความว่า การใดๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

ประกาศที่ 2 ลักษณะและชนิดของสัญญาที่ก่อให้เกิด “หนี้” :

ส่วนใหญ่มูลเหตุของหนี้จะเกิดจากการทำสัญญา (Contracts) ของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป โดยฝ่ายหนึ่งได้แสดงเจตนาเป็น “คำเสนอ” (An Offer) และอีกฝ่ายหนึ่งได้แสดงเจตนาทำ “คำสนอง” (The Acceptance) รับถูกต้องตรงกัน พอใจซึ่งกันและกัน ทั้งสองฝ่ายด้วยความสมัครใจและชอบด้วยกฎหมาย

โดยปกติแล้ว กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดย “สุจริต” (to be acting in good faith) และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามสัญญาที่ทำ ก็คือ การชำระหนี้แบบตรงไปตรงมา เรียกว่า “สัญญาสุภาพบุรุษ” (Gentleman Agreement) หรือปัจจุบันสิทธิระหว่างชายและหญิงเท่าเทียมกัน ก็อาจมีการเรียกว่า “สัญญาสุภาพสตรี” (Lady Agreement) ไม่มีคำว่า “เบี้ยว” ไม่จำเป็นต้องฟ้องร้อง ไม่จำเป็นต้องมีหนังสือสัญญา ไม่ต้องอาศัยทางการ และไม่ต้องพึ่งอำนาจศาลสถิตยุติธรรม แต่อย่างใดก็ดี เมื่อมีคนดีก็ต้องมีคนไม่ดีควบคู่กันไป ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันไว้ก่อน ดีกว่าเสียใจในภายหลัง และด้วยความไม่ประมาท การทำสัญญาทุกครั้งไม่ว่าจะเป็น สัญญาชนิดใด ควรต้องทำเป็น “หนังสือสัญญา” ให้เรียบร้อยถูกต้องตามแบบของ กฎหมายและสามารถใช้เป็นหลักฐานฟ้องร้องบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้นๆ ได้

ตัวอย่าง : ชื่อของสัญญา/ประเภทของสัญญา

1. สัญญาซื้อขาย
2. สัญญาแลกเปลี่ยน
3. สัญญาให้
4. สัญญาเช่าทรัพย์สิน
5. สัญญาเช่าซื้อ
6. สัญญาสิทธิซึ่ง
7. สัญญาจ้างแรงงาน
8. สัญญาจ้างทำของ
9. สัญญารับขน
10. สัญญายืม
11. สัญญากู้ยืมเงิน

12. สัญญาฝากทรัพย์
13. สัญญาค้ำประกัน
14. สัญญาจำนอง
15. สัญญาจำนำ
16. สัญญาเก็บของในคลังสินค้า
17. สัญญาตัวแทน
18. สัญญานายหน้า
19. สัญญาประนีประนอมยอมความ
20. สัญญาประกันภัย
21. สัญญาว่าด้วยตัวเงิน
22. สัญญาว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัท
23. สัญญาว่าด้วยสมาคม
24. สัญญาว่าด้วยการพนันและขันต่อ
25. สัญญาบัญชีเดินสะพัด
26. สัญญาหมั้น
27. สัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดก
28. สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ
29. สัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า
30. สัญญาแพ็กเตอริง

หมายเหตุ : ในการทำสัญญาทุกครั้งต้องคำนึงถึง “แบบของสัญญา” ให้ถูกต้องตามกฎหมายและอย่าลืมเรื่องการติดอากรแสตมป์ตามที่ประมวลรัษฎากรได้กำหนดไว้ด้วย การลงลายมือชื่อของคู่สัญญาเป็นเรื่องสำคัญมากโดยต้องแน่ใจว่าผู้ลงลายมือชื่อนั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนและมีอำนาจเต็มที่ และสุดท้ายผู้เป็นพยานอย่างน้อยสองคนลงลายมือชื่อเพื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ลงนามในสัญญา รวมทั้งข้อความในสัญญาด้วยก็ได้

ตัวอย่างวิธีร่างสัญญา (นิติบุคคล)

สัญญา.....

วันที่.....

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่าง บริษัท.....จำกัด โดย นาย.....

ทางหุ้นส่วนจำกัด นาง.....

ทางหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล นางสาว.....

ผู้รับมอบอำนาจ ตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....แขวง.....

ตำบล.....เขต.....อำเภอ.....

จังหวัด.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า.....

ฝ่ายหนึ่ง กับ บริษัท.....จำกัด โดยนาย.....

ทางหุ้นส่วนจำกัด นาง.....

ทางหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล นางสาว.....

ผู้รับมอบอำนาจ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า.....อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากันมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1

ข้อ 2

ข้อ 3

ข้อ 4

ข้อ 5

คู่สัญญาได้รับทราบข้อความตามสัญญาโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้.....

(ลงชื่อ)

(ลงชื่อ)

(ลงชื่อ)พยาน

(ลงชื่อ).....พยาน/ผู้ให้ความยินยอม

ประทับตรา
นิติบุคคล

ตัวอย่างวิธีร่างสัญญา (บุคคลธรรมดา)

สัญญา.....

วันที่.....

นาย.....

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่าง นาง..... อายุ..... ปี ตั้งบ้านเรือน

นางสาว.....

ตำบล.....อำเภอ.....

อยู่ที่.....ถนน.....แขวง.....เขต.....

จังหวัด.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า.....

นาย.....

ฝ่ายหนึ่ง กับ นาง..... อายุ..... ปี ตั้งบ้านเรือน

นางสาว.....

ตำบล.....อำเภอ.....

อยู่ที่.....ถนน.....แขวง.....เขต.....

จังหวัด.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า.....อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากันมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1

ข้อ 2

ข้อ 3

ข้อ 4

ข้อ 5

คู่สัญญาได้รับทราบข้อความตามสัญญาโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้.....

(ลงชื่อ)

(ลงชื่อ)

(ลงชื่อ)พยาน

(ลงชื่อ).....พยาน/ผู้ให้ความยินยอม

ตัวอย่าง
สัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า

ทำที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่างบริษัท.....

โดย.....กรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพัน
บริษัท.....ตามหนังสือรับรองของสำนักงาน
ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท.....เลขที่.....
ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....แนบท้ายสัญญาหรือ.....
ผู้รับมอบอำนาจจากบริษัท.....ตามหนังสือมอบอำนาจลงวันที่
.....เดือน.....พ.ศ.....แนบท้ายสัญญา สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....

ถนน.....แขวง.....เขต.....
จังหวัด.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้อนุญาต” ฝ่ายหนึ่ง กับบริษัท.....

โดย.....กรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท
.....ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วน
บริษัท.....เลขที่.....ลงวันที่.....เดือน.....
พ.ศ.....แนบท้ายสัญญาหรือ.....ผู้รับมอบอำนาจจาก
บริษัท.....ตามหนังสือมอบอำนาจลงวันที่.....
เดือน.....พ.ศ.....แนบท้ายสัญญาสำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....
ถนน.....แขวง.....เขต.....
จังหวัด.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้รับอนุญาต” อีกฝ่ายหนึ่ง

โดยที่ผู้อนุญาตเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว ปรากฏตามรายการเครื่องหมาย
การค้าแนบท้ายสัญญานี้ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “เครื่องหมายการค้า” และผู้อนุญาตมีความประสงค์จะ
ทำความตกลงกับผู้รับอนุญาตตามเงื่อนไขและข้อกำหนดในสัญญาที่จะกล่าวต่อไป

ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงทำสัญญากัน ดังนี้

ข้อ 1. การอนุญาต ผู้อนุญาตตกลงอนุญาตให้ผู้รับอนุญาตใช้เครื่องหมายการค้าในสถานประกอบการค้า
ของผู้รับอนุญาตได้ โดยผู้อนุญาตจะให้ความช่วยเหลือด้านคำแนะนำและเทคนิคในการขายสินค้าแก่ผู้รับอนุญาต

ข้อ 2. สัญญานี้มีกำหนดระยะเวลา.....ปี นับตั้งแต่วันที่.....เดือน.....
พ.ศ.....ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....โดยผู้รับอนุญาตมีสิทธิ
ใช้เครื่องหมายการค้าตลอดระยะเวลาตามสัญญา ทั้งนี้ ผู้รับอนุญาตได้ตกลงจ่ายค่าตอบแทนในการใช้
เครื่องหมายการค้าดังกล่าวจำนวน.....บาท (.....) หรือส่งจ่าย
เป็น เช็คธนาคาร.....สาขา.....เช็คเลขที่.....วัน
ที่.....เดือน.....พ.ศ.....จำนวนเงิน.....บาท
(.....)

ข้อ 3. หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้อนุญาตในระหว่างอายุสัญญาฉบับนี้ผู้อนุญาตรับว่าจะไม่อนุญาตให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายการค้า ซึ่งมีสภาพอย่างเดียวกันอันเป็นการแข่งขันกับกิจการของผู้รับอนุญาตในบริเวณอาณาเขต (ตามผังที่แนบ)

ข้อ 4. หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้รับอนุญาต

4.1 ผู้รับอนุญาตจะต้องใช้เครื่องหมายการค้าตามสัญญาฉบับนี้เพื่อประกอบการค้าตามปกติและอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ในสัญญา ผู้รับอนุญาตตกลงว่าจะไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนหรือแย้งกับสิทธิในการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าของผู้อนุญาต ไม่ว่าจะทำเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือของผู้อื่นตลอดจนไม่กระทำการใดๆ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญหรือเป็นที่น่ารังเกียจแก่บุคคลใดในสถานที่ประกอบการค้านั้น

4.2 ผู้รับอนุญาตสัญญาว่าจะไม่นำเครื่องหมายการค้าและข้อมูลเกี่ยวกับกิจการค้าตามสัญญาฉบับนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไปให้บุคคลภายนอกใช้หรือเช่า เว้นแต่จะได้รับคามยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้อนุญาต

4.3 ผู้รับอนุญาตจะต้องซื้อสินค้าและภาชนะที่บรรจุจากผู้อนุญาตไม่ว่าจะเป็นสินค้าและภาชนะที่บรรจุที่มีอยู่แล้วในขณะทำสัญญา หรือที่ที่มีต่อไปในภายหลัง ตลอดจนสินค้าและภาชนะที่บรรจุที่ผู้อนุญาตสามารถซื้อได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สินค้าและภาชนะที่บรรจุซึ่งจำหน่ายและ/หรือใช้ในสถานประกอบการค้าของผู้รับอนุญาตตามสัญญามีคุณภาพและมาตรฐานที่ผู้ให้อนุญาตกำหนด และผู้รับอนุญาตไม่สามารถนำสินค้าและภาชนะที่บรรจุจากผู้อื่นๆ เข้ามาจำหน่ายและ/หรือเพื่อใช้ในสถานประกอบการค้าดังกล่าวได้

4.4 ในการสั่งซื้อสินค้าและภาชนะที่บรรจุครั้งแรกของการทำสัญญาฉบับนี้ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนเท่าใด ผู้รับอนุญาตต้องชำระราคาค่าซื้อสินค้าและภาชนะที่บรรจุทั้งหมดในวันที่ยื่นอนุญาตได้ส่งมอบสินค้าและภาชนะที่บรรจุนั้นให้แก่ผู้รับอนุญาตหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้รับอนุญาตได้ลงลายมือชื่อต่อตรวจสอบสินค้าและภาชนะที่บรรจุ นั้นๆ แล้ว หรือมีหนังสือคำประกันของธนาคารที่ผู้รับอนุญาตนำมาเพื่อเป็นประกันการชำระราคาค่าสินค้าและภาชนะที่บรรจุดังกล่าวนี้ ส่วนกรณีการสั่งซื้อสินค้าและภาชนะที่บรรจุครั้งต่อไปหลังจากทำสัญญา ผู้รับอนุญาตต้องสั่งซื้อสินค้าและภาชนะที่บรรจุเป็นรายเดือนภายในจำนวนเงินไม่เกิน.....บาท (.....) ต่อเดือน และผู้รับอนุญาตต้องชำระราคาค่าสินค้าและภาชนะที่บรรจุดังกล่าวนี้จำนวนครึ่งหนึ่งของราคาสินค้าและภาชนะที่บรรจุที่สั่งซื้อทั้งหมด ส่วนราคาสินค้าฯ ที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งให้ผู้รับอนุญาตชำระราคาสินค้าฯ ของเดือนนั้นได้ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ถ้าผู้รับอนุญาตไม่ชำระราคาค่าสินค้าฯ ส่วนที่เหลือตามกำหนด ผู้รับอนุญาตยอมให้ผู้อนุญาตคิดดอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีหรือยินยอมให้ผู้อนุญาตบอกเลิกสัญญาได้

4.5 ราคาของสินค้าและภาชนะที่บรรจุทุกชนิดที่ผู้รับอนุญาตได้วางจำหน่ายนั้น ผู้อนุญาตจะเป็นผู้กำหนดราคาในตัวสินค้าฯ ดังกล่าว ถ้าผู้รับอนุญาตได้ขายสินค้าฯ ในราคาที่แตกต่างไปจากที่ผู้อนุญาตได้กำหนดไว้วันในเดือนใด ผู้อนุญาตจะคิดค่าปรับร้อยละ.....ของราคาสินค้าฯ ที่ผู้รับอนุญาตได้สั่งซื้อในเดือนนั้น

4.6 สินค้าและภาชนะที่บรรจุซึ่งจำหน่ายภายในสถานประกอบการค้า ถ้ามีปัญหาในการจำหน่ายไม่ว่ากรณีใดๆ ผู้อนุญาตให้สิทธิแก่ผู้รับอนุญาตสามารถเปลี่ยนเป็นสินค้าฯ ชนิดอื่นของผู้อนุญาตได้ภายในเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้รับมอบสินค้าฯ ในราคาที่เท่ากับสินค้าฯ ชนิดเดิมที่สั่งซื้อไป โดยสินค้าฯ ที่นำมาเปลี่ยนต้องอยู่ในสภาพสมบูรณ์เหมือนกับวันที่ผู้อนุญาตได้ส่งมอบ ในกรณีที่ราคาของสินค้าฯ ที่นำมาเปลี่ยนดังกล่าวแตกต่างกัน ผู้อนุญาตและผู้รับอนุญาตตกลงกันว่าให้มีการชดเชยราคาในส่วนที่ต่างซึ่งกันและกัน

4.7 ในการส่งมอบสินค้าและภาระหน้าที่บรรจของผู้อนุญาต ตามที่ผู้อนุญาตได้สั่งซื้อ ผู้อนุญาตหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้อนุญาตต้องตรวจสอบและตรวจรับสินค้า ให้เรียบร้อยตามหลักฐานใบสั่งซื้อพร้อมกับลงลายมือชื่อผู้รับมอบสินค้า ถ้าภายหลังจากการตรวจรับมอบสินค้า เรียบร้อยแล้วปรากฏว่า สินค้า ดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องและความเสียหายประการใดก็ตาม ผู้อนุญาตไม่ต้องการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นทั้งสิ้น

4.8 ผู้อนุญาตต้องตกแต่งร้านที่เป็นสถานประกอบการตามที่ผู้อนุญาตกำหนด โดยผู้อนุญาตจะเป็นผู้ตกแต่งสถานประกอบการค้าให้ และผู้รับอนุญาตต้องเป็นผู้เสียค่าบริการทั้งหมด ซึ่งผู้อนุญาตจะเป็นผู้ประเมินราคาค่าตกแต่ง ผลปรากฏว่าในการตกแต่งสถานประกอบการตามสัญญาฉบับนี้ ผู้อนุญาตต้องจ่ายเงินค่าตกแต่งฯ จำนวน.....บาท (.....) โดยต้องจ่ายทั้งหมดให้เสร็จสิ้นภายใน.....วันนับแต่วันทำสัญญา ทั้งนี้ ผู้อนุญาตต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวอาคาร (ตึก) อันเป็นที่ตั้งของสถานประกอบการค้า โดยตัวอาคาร (ตึก) ต้องมีสองชั้นขึ้นไปและมีขนาดความกว้างอย่างน้อย 4 เมตรและยาว 12 เมตร

4.9 ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตดำเนินการต่อเติม ตกแต่ง บริเวณอาณาเขตที่ประกอบการค้า หรือเปลี่ยนแปลงประเภทการค้าภายในสถานประกอบการค้าในระหว่างอายุสัญญา เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้งจากผู้อนุญาต

4.10 ผู้อนุญาตเป็นผู้จัดหาและติดตั้งระบบการเก็บเงินและบันทึกข้อมูล (ระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์และบาร์โค้ด) ให้แก่ผู้รับอนุญาต โดยผู้รับอนุญาตต้องชำระราคาทั้งหมดในการติดตั้งฯ ดังกล่าวให้แก่ผู้อนุญาตในวันที่ทำการติดตั้งระบบฯ นั้น รวมทั้งผู้รับอนุญาตตกลงยินยอมให้ผู้อนุญาตหรือตัวแทนเข้าตรวจสอบสถานที่ประกอบการค้าและการดำเนินการทางการค้าของผู้อนุญาตได้ตลอดเวลา

4.11 ผู้อนุญาตต้องเปิดสถานประกอบการค้าเพื่อประกอบกิจการในเวลา 07.00 น. ถึง 18.00 น. ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ ยกเว้นวันหยุดของทางราชการที่ผู้อนุญาตได้กำหนด

4.12 ผู้อนุญาตต้องดำเนินการชำระค่าภาษีและแสดงแบบรายการเสียภาษีอากรทุกชนิดตามกฎหมายต่อทางราชการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการเสียภาษีเองทั้งสิ้น

4.13 ผู้อนุญาตจะต้องให้ความร่วมมือกับผู้อื่นที่มีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อนุญาตในการโฆษณา เพื่อส่งเสริมการขายอย่างน้อยปีละ.....บาท (.....) รวมทั้งจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับสินค้าและกิจการ โดยผู้รับอนุญาตจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการโฆษณาตามอัตราเฉลี่ยของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

4.14 ผู้อนุญาตจะต้องป้องกันเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมิให้ผู้อื่นกระทำการล่วงละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของผู้อนุญาต ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมหรือการเลียนแบบเครื่องหมายการค้าของผู้อนุญาต การใช้รูปรอยประติษฐ์หรือข้อความใดๆ จะต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบทันที

ข้อ 5. การผิดสัญญาและการเลิกสัญญา

5.1 ถ้าหากคู่สัญญาฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ โดยมีหนังสือบอกกล่าวไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน

5.2 ถ้าหากผู้รับอนุญาตหยุดดำเนินการหรือเลิกกิจการ หรือถูกฟ้องเกี่ยวกับการดำเนินการหรือศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย ผู้อนุญาตบอกเลิกสัญญาได้ทันที

ข้อ 6. การต่อสัญญาของผู้รับอนุญาต ผู้อนุญาตต้องขอต่อสัญญากับผู้อนุญาตเป็นการล่วงหน้าก่อน

สองเดือนที่สัญญาเดิมจะหมดอายุลงและเมื่อได้ตกลงต่อสัญญากันเรียบร้อยแล้ว ผู้รับอนุญาตต้องชำระค่าเครื่องหมายการค้า จำนวน.....บาท (.....) ในวันที่ทำการต่อสัญญานั้น

ข้อ 7. ผลของการเลิกสัญญาในกรณีที่สัญญานี้สิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ผู้รับอนุญาตจะต้องหยุดประกอบกิจการทันทีและไม่มีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวต่อไป

ข้อ 8. บรรดาหนังสือหรือเอกสารต่างๆ ที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะส่งให้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อได้ส่งไปยังภูมิลำเนาของคู่สัญญาที่ระบุไว้ในสัญญานี้ ให้ถือว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือเอกสารดังกล่าวแล้ว และเป็นการส่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 9. ถ้าหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับสัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าตามฉบับนี้ คู่สัญญาตกลงให้ทำการฟ้องร้องและดำเนินคดีที่ศาลแพ่ง กรุงเทพมหานคร

หนังสือสัญญานี้ทำขึ้นเป็นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกันทุกประการ คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานและต่างยึดถือไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ..... ผู้อนุญาต
(.....)

ลงชื่อ..... ผู้รับอนุญาต
(.....)

ลงชื่อ..... พยาน
(.....)

ลงชื่อ..... พยาน
(.....)

บัญชีอัตราค่าธรรมเนียม

ลักษณะแห่งตราสาร	ค่าธรรมเนียม	ผู้ที่ต้องเสีย อากร	ผู้ที่ต้องชดเชา ค่าธรรมเนียม
“1. เช่าที่ดิน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นหรือแพ ทุกจำนวนเงิน 1,000 บาท หรือเศษของ 1,000 บาท แห่งค่าเช่าหรือเงินกินเปล่า หรือทั้งสองอย่างรวมกัน ตลอดอายุการเช่า หมายเหตุ (1.) ถ้าสัญญาเช่ามิได้กำหนดอายุการเช่า ให้ถือว่ามิกำหนด 3 ปี (2.) ถ้าสัญญาเช่าฉบับใดครบกำหนดอายุ การเช่าหรือครบกำหนด 3 ปี ตาม (1) แล้ว ผู้เช่ายังคงครองทรัพย์สินอยู่และผู้ให้เช่า รู้ความนั้นแล้วไม่ทักท้วง ทั้งมิได้ทำสัญญาใหม่ ให้ถือว่าสัญญาเช่าเดิมนั้นได้เริ่มทำกันใหม่โดย ไม่มีกำหนดอายุการเช่า และต้องเสียอากรภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ถือว่าเริ่มทำสัญญาใหม่นั้น ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร เช่าทรัพย์สินใช้ในการทำนา ไร่ สวน”	1 บาท	ผู้ให้เช่า	ผู้เช่า
2. โอนใบหุ้น ใบหุ้นกู้ พันธบัตร และใบรับรองหนี้ ซึ่งบริษัท สมาคม คณะบุคคล หรือองค์การใดๆ เป็นผู้ออก คิดตามราคาหุ้นที่ชำระแล้วหรือตามราคา ในตราสารแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า ทุกจำนวนเงิน 1,000 บาท หรือเศษของ 1,000 บาท ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร ก. โอนพันธบัตรของรัฐบาลไทย ข. โอนใบหุ้น ใบหุ้นกู้ และใบรับรองหนี้ ซึ่งสหกรณ์หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและ	1 บาท	ผู้โอน	ผู้รับโอน

ลักษณะแห่งตราสาร	ค่าอากร แสดงมปี	ผู้ที่ต้องเสีย อากร	ผู้ที่ต้องชดเชา แสดงมปี
กู้ยืมจากสหกรณ์ หรือจากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราช กำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2529 มาตรา 18 ใช้บังคับ 1 กุมภาพันธ์ 2529 เป็นต้นไป) 6. กรมธรรม์ประกันภัย (ก) กรมธรรม์ประกันวินาศภัย ทุก 250 บาท หรือเศษของ 250 บาท แห่งเบี้ย ประกันภัย (ข) กรมธรรม์ประกันชีวิต ทุก 2,000 บาท หรือเศษของ 2,000 บาท แห่งจำนวน เงินที่เอาประกันภัย (ดูประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 155 ข้อ 7) (ค) กรมธรรม์ประกันภัยอื่นๆ ทุก 2,000 บาท หรือเศษของ 2,000 บาท แห่งจำนวน เงินที่เอาประกันภัย (ง) กรมธรรม์เงินปี ทุก 2,000 บาท หรือเศษของ 2,000 บาท แห่งต้นทุน เงินปีนั้นหรือถ้าไม่ปรากฏต้นทุน ให้คิด 2,000 บาท หรือเศษของ 2,000 บาท แห่ง 33 1/3 เท่าของรายได้ ประจำปี (จ) กรมธรรม์ประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยนำไปให้ ผู้อื่นประกันอีกต่อหนึ่ง (ฉ) บันทึกรการต่ออายุกรมธรรม์ประกันภัยเดิม ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร (ก) การประกันภัยสัตว์พาหนะซึ่งใช้ในการ เกษตรกรรม (ข) บันทึกรประกันภัยหรือกรมธรรม์ประกันภัยชั่วคราว ซึ่งรับรองจะออกกรมธรรม์ประกันภัยตัวจริง แต่ถ้า	1 บาท 1 บาท 1 บาท 1 บาท 1 บาท 1 บาท 1 บาท กึ่งอัตราซึ่งเรียก เก็บสำหรับ กรมธรรม์เดิม	ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย	ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัย

ลักษณะแห่งตราสาร	ค่าอากร แสดงมปี	ผู้ที่ต้องเสีย อากร	ผู้ที่ต้องชดเชา แสดงมปี
8. ใบมอบฉันทะสำหรับให้ลงมติในที่ประชุมของบริษัท (ก) มอบฉันทะสำหรับการประชุมครั้งเดียว (ข) มอบฉันทะสำหรับการประชุม มากกว่าครั้งเดียว” (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไข เพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 13 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป)	10 บาท 100 บาท	ผู้มอบฉันทะ ผู้มอบฉันทะ	ผู้มอบฉันทะ ผู้มอบฉันทะ
9. (1) ตัวแลกเงินหรือตราสารทำนองเดียวกับ ที่ใช้อย่างตัวแลกเงิน ฉบับละ (2) ตัวสัญญาใช้เงินหรือตราสารทำนองเดียวกับ ที่ใช้อย่างตัวสัญญาใช้เงิน ฉบับละ ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร “ถ้าตัวออกเป็นสำหรับและฉบับแรกในสำหรับนั้น ปิดแสดงมปีบริบูรณ์แล้ว ฉบับอื่นๆ ไม่ต้องปิดอีก แต่ต้องสลักหลังฉบับนั้นๆ ไว้ว่า ได้เสียอากรแล้ว” (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 14 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป)	3 บาท 3 บาท	ผู้สั่งจ่าย ผู้สั่งจ่าย	ผู้สั่งจ่าย ผู้สั่งจ่าย
10. บิลออฟเลตติง หมายเหตุ ถ้าออกเป็นสำหรับให้ปิดแสดงมปีตามอัตราทุกฉบับ	2 บาท	ผู้กระทำตราสาร	ผู้กระทำตราสาร
11. (1) ใบหุ้น หรือใบหุ้นกู้ หรือใบรับรองหนี้ของบริษัท สมาคม คณะบุคคล หรือองค์การใดๆ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 15 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป) (2) พันธบัตรของรัฐบาลใดๆ ที่ขายในประเทศไทย ทุกจำนวนเงิน 100 บาท หรือเศษของ 100 บาท ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ หรือใบรับรองหนี้ของสหกรณ์	5 บาท 1 บาท	ผู้ทรงตราสาร ผู้ทรงตราสาร	ผู้ทรงตราสาร ผู้ทรงตราสาร

ลักษณะแห่งตราสาร	ค่าอากร แสตมป์	ผู้ที่ต้องเสีย อากร	ผู้ที่ต้องชดเชา แสตมป์
“12. เช็ค หรือหนังสือคำสั่งใดๆ ซึ่งใช้แทนเช็ค ฉบับละ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 14 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป) “13. ใบรับฝากเงินประเภทประจำของธนาคารโดยมี ดอกเบี้ย (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 13 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป) “14. เลตเตอร์ออฟเครดิต (ก) ออกในประเทศไทย - เงินต่ำกว่า 10,000 บาท - เงินตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป (ข) ออกในต่างประเทศและให้ชำระเงินใน ประเทศไทยคราวละ หมายเหตุ ตราสารเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ออกในประเทศไทย และให้ชำระเงินในต่างประเทศ ต้องทำสำเนา เก็บไว้ในประเทศไทย ส่วนการเสียอากรให้ปิดแสตมป์ บริบูรณ์เฉพาะในฉบับสำเนาดังกล่าวนั้น” (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 15 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป) “15. เช็คสำหรับผู้เดินทาง (ก) ออกในประเทศไทย ฉบับละ (ข) ออกในต่างประเทศ แต่ให้ชำระในประเทศไทย ฉบับละ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 14 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป)	3 บาท 5 บาท 20 บาท 30 บาท 20 บาท	ผู้สั่งจ่าย ผู้รับฝาก ผู้ออกตราสาร ผู้ออกตราสาร ผู้ทรงคนแรก ในประเทศไทย	ผู้สั่งจ่าย” ผู้รับฝาก” ผู้ออกตราสาร ผู้ออกตราสาร ผู้ทรงคนแรก ในประเทศไทย

ลักษณะแห่งตราสาร	ค่าอากร แสตมป์	ผู้ที่ต้องเสีย อากร	ผู้ที่ต้องชดเชา แสตมป์
“16. ใบรับของ ซึ่งออกให้เนื่องในกิจการรับขนส่งสินค้า โดยทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ คือ ตราสาร ซึ่งลงลายมือชื่อพนักงานหรือนายสินค้าของ ยานพาหนะรับขนส่ง ซึ่งออกรับของดังระบุไว้ใน ใบรับนั้น เมื่อไม่ได้ออกบิลออฟเลดิง ฉบับละ หมายเหตุ ถ้าออกเป็นสำหรับให้ปิดแสตมป์ตามอัตราทุกฉบับ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2525 มาตรา 9 ใช้บังคับ 27 กุมภาพันธ์ 2525 เป็นต้นไป) 17. คำประกัน (ก) สำหรับกรณีที่มีได้จำกัดจำนวนเงินไว้ 10 บาท (ข) สำหรับจำนวนเงินไม่เกิน 1,000 บาท 1 บาท (ค) สำหรับจำนวนเงินเกิน 1,000 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท 5 บาท (ง) สำหรับจำนวนเงินเกิน 10,000 บาทขึ้นไป 10 บาท ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร (ก) คำประกันนี้เนื่องแต่การที่รัฐบาลให้ราษฎรกู้ยืม หรือยืมเพื่อการบริโภคหรือการเกษตรกรรม (ข) คำประกันนี้เนื่องแต่การที่สหกรณ์ให้สมาชิก กู้ยืมหรือยืม” (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 13 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป) “18. จำนำ จำนวนหนี้ทุก 2,000 บาท หรือเศษของ 2,000 บาท 1 บาท ถ้าการจำนำมิได้จำกัดจำนวนหนี้ไว้ 1 บาท ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร (ก) ตัวจำนำของโรงจำนำที่ได้รับอนุญาต ตามกฎหมาย	1 บาท 10 บาท 1 บาท 5 บาท 10 บาท 1 บาท 1 บาท	ผู้ออกใบรับ ผู้คำประกัน ผู้คำประกัน ผู้คำประกัน ผู้คำประกัน ผู้คำประกัน ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนำ	ผู้ออกใบรับ ผู้คำประกัน ผู้คำประกัน ผู้คำประกัน ผู้คำประกัน ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนำ

ลักษณะแห่งตราสาร	ค่าอากร แสดงมปี	ผู้ที่ต้องเสีย อากร	ผู้ที่ต้องชดเชา แสดงมปี
ไว้อย่างเดียวกับต้นฉบับ (ก) ถ้าต้นฉบับเสียอากรไม่เกิน 5 บาท (ข) ถ้าเกิน 5 บาท ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร ถ้าฝ่ายที่ต้องเสียอากรเป็นสหกรณ์ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 13 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป)	1 บาท 5 บาท	เสียอากรสำหรับ ต้นฉบับเป็นผู้เสีย (2) ถ้ามีบุคคลอีก ฝ่ายหนึ่งเป็น คู่สัญญา บุคคล อีกฝ่ายหนึ่งนั้นต้อง เป็นผู้เสียอากร	คนเดียวกับ ผู้ชดเชาต้นฉบับ
"24. หนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทจำกัด ที่ส่งต่อนายทะเบียน	200 บาท	ผู้เริ่มก่อการ	ผู้เริ่มก่อการ
25. ข้อบังคับของบริษัทจำกัดที่ส่งต่อนายทะเบียน	200 บาท	กรรมการ	กรรมการ
26. ข้อบังคับใหม่หรือสำเนาหนังสือบริคณห์สนธิหรือ ข้อบังคับของบริษัทจำกัดซึ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ที่ส่งต่อนายทะเบียน	50 บาท	กรรมการ	กรรมการ
27. หนังสือสัญญาทางหุ้นส่วน (ก) หนังสือสัญญาจัดตั้งทางหุ้นส่วน (ข) หนังสือสัญญาที่แก้ไขสัญญาจัดตั้งทางหุ้นส่วน" (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 มาตรา 15 ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป)	100 บาท 50 บาท	ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วน	ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วน
"28. ใบรับ เฉพาะตามที่ระบุต่อไปนี้ (ก) ใบรับรางวัลสลากกินแบ่งของรัฐบาล (ข) ใบรับสำหรับการโอนหรือก่อตั้งสิทธิใดๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ในเมื่อนิติกรรมที่เป็นเหตุ ให้ออกใบรับนั้นมีการจดทะเบียนตามกฎหมาย (ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับอากรแสดงมปี (ฉบับที่ 21)) (ดูหนังสือกรมสรรพากรเกี่ยวกับอากรแสดงมปีที่ กค 0808/พ.15724, ที่ 0802/2529) (ดูคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากร ที่ 27/2537)			

ลักษณะแห่งตราสาร	ค่าอากร แสตมป์	ผู้ที่ต้องเสีย อากร	ผู้ที่ต้องชดเชา แสตมป์
(ค) ใบรับสำหรับการขาย ขายฝาก ให้เช่าซื้อ หรือโอนกรรมสิทธิ์ยานพาหนะ ทั้งนี้ เฉพาะยานพาหนะซึ่งมีการจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยยานพาหนะนั้นๆ ถ้าใบรับตาม (ก) (ข) หรือ (ค) มีจำนวนเงินตั้งแต่ 200 บาทขึ้นไปทุก 200 บาทหรือเศษของ 200 บาท” “ยกเว้นไม่ต้องเสียอากร ใบรับสำหรับจำนวนเงินที่ผู้รับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีธุรกิจเฉพาะ” (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2534 มาตรา 13 ใช้นับดับ 1 มกราคม 2535 เป็นต้นไป) (ดูพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 24)) 29. (ยกเลิกโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2529 มาตรา 29 ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2529 เป็นต้นไป) 30. (ยกเลิกโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2529 มาตรา 29 ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2529 เป็นต้นไป) หมายเหตุ (1) ค่าอากรแสตมป์ที่มีจำนวนไม่ถึง 1 บาท หรือเศษของบาทได้รับการยกเว้นอากร (ดูพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2500, มาตรา 6 (11)) (2) ค่าอากรแสตมป์กรณีกรรมประกันชีวิต ถ้ามีจำนวนสูงกว่า 20 บาท ให้ลดเหลือ 20 บาท (ดูประกาศของคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 155))	1 บาท	ผู้ออกใบรับ	ผู้ออกใบรับ

ประการที่ 3 การคิดดอกเบี้ยและเบี้ยปรับ :

ในการทำสัญญาทุกครั้งต้องมีข้อตกลงเรื่องการผิดสัญญาเอาไว้ด้วยว่าจะคิดเบี้ยปรับกันอย่างไร จำนวนเท่าใด และดอกเบี้ยจากการผิดนัด/ผิดสัญญาดังกล่าวด้วย มิฉะนั้นจะมีปัญหาการเรียกร้องในภายหลัง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ แต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าปีหนึ่งคู่สัญญาผู้ยืมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ

ส่วนประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกเบี้ยต้นในบัญชีเดินสะพัดก็ดี ในการค้าขายอย่างอื่นท่านเองเช่นว่านี้ก็ดี หากอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่งกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่

หมายเหตุ : โดยปกติการคิดดอกเบี้ย (Interest) มักกำหนดอยู่ในสัญญากู้ยืมเงิน (Loan) ซึ่งจะต้องไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด มิฉะนั้นจะไปมีปัญหาเรื่องดอกเบี้ยที่คิดกันรวมทั้งความผิดทางอาญาถึงโทษจำคุกตามกฎหมายว่าด้วยเรื่องการห้ามคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 ได้กำหนดว่า “ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี”

ประการที่ 4 สภาพแวดล้อมและความน่าเชื่อถือของลูกค้า :

กรณีนี้คงต้องขึ้นอยู่กับความละเอียดรอบคอบของผู้ที่เป็นเจ้าหนี้ที่จะระมัดระวังตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานก่อนตัดสินใจทำสัญญา โดยพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

(1) สภาพของทรัพย์สิน เมื่อจำเป็นต้องมีการบังคับชำระหนี้ในกระบวนการบังคับคดี ตัวลูกหนี้มีทรัพย์สินใดบ้างที่เจ้าหนี้จะสามารถนำมาชำระหนี้ได้ด้วยการยึดอายัด และขายทอดตลาด ทั้งลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

(2) การล้มละลาย ถ้าลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายและเจ้าหนี้บังคับเงินไปทำสัญญาด้วยโดยไม่ตรวจสอบให้เรียบร้อย ถือเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงที่ไม่ควรให้อภัย เพราะทรัพย์สินทุกอย่างของลูกหนี้จะอยู่ในความดูแลและจัดการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรมบังคับคดี ซึ่งโอกาสที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้เป็นไปได้น้อย

(3) การสมรส ในการทำสัญญากับบุคคลธรรมดาที่สมรสแล้วโดยชอบด้วยกฎหมาย ควรให้คู่สมรสมาเซ็นหนังสือยินยอมในสัญญานั้นๆ ด้วยในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม (Joint Debtors) เพื่อจะได้นำทั้งสินส่วนตัวและสินสมรสของทั้งสองฝ่ายมาชำระหนี้ และในการฟ้องร้องบังคับคดีก็ต้องฟ้องทั้งสามี/ภริยาเป็นจำเลยทั้งคู่ มิฉะนั้น จะมีผลต่อขั้นตอนการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล เพราะการดำเนินคดีจะมีผลเฉพาะผู้ที่เป็นคู่ความเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ฟ้องจะไปยึดทรัพย์ อาศัยทรัพย์ของบุคคลที่ไม่ได้เป็นคู่ความในคดีนั้นไม่ได้

ประกาศที่ 5 การค้ำประกันหนี้ :

ในบางครั้งการทำสัญญาแม้จะรัดกุมอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็อดหวั่นใจไม่ได้ในกระดาดสัญญาที่ถือไว้ว่าจะได้ชำระหนี้กันหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ การหาหลักประกันหนี้ของลูกหนี้จึงช่วยให้เจ้าหนี้สบายใจในวิธีการต่อไปนี้

(1) **คนค้ำประกัน (The Surety)** ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 “อันว่าค้ำประกันนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งเรียกว่า **ผู้ค้ำประกัน** ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่งเพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้กัน อนึ่งสัญญาค้ำประกันนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

(2) **จำนอง (Mortgage)** ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 702 “อันว่าจำนองนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า **ผู้จำนอง** เอาทรัพย์สินตราไว้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า **ผู้รับจำนอง** เป็นประกันการชำระหนี้ โดยไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนองขอที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญ มีพักต้องพิเคราะห์ว่า กรรมสิทธิในทรัพย์สินจะได้โอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือหาไม่”

(3) จำนำ (Pledge) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747 “อันว่าจำนำนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้จำนำ ส่งมอบสิ่งหาทรัพย์สินหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้”

ประกาศที่ 6 การเรียกให้ชำระหนี้ :

เมื่อสัญญาครบกำหนดที่ลูกหนี้ต้องปฏิบัติตามการชำระหนี้ ถ้าลูกหนี้เป็นคนดีรู้จักหน้าที่ภาระของตนก็ไม่มีปัญหา ดังคำกล่าวที่ว่า “สัญญาต้องเป็นสัญญา” (Pacta Sunt Servanda) แต่กรณีลูกหนี้เป็นคนขี้หลงขี้ลืมเพราะส่วนใหญ่ลูกหนี้จะลืมง่าย เจ้าหนี้ก็ควรเตือนให้ลูกหนี้ทราบแต่เนิ่นๆ ลูกหนี้จะได้เตรียมตัวทัน (หวังว่าคงจะไม่ได้เตรียมหนี้) ถ้าไม่มีเงินสดชำระก็ควรให้ชำระด้วยเช็ค (Cheque) และยืนยันการเป็นเช็คชำระหนี้ ไม่ใช่เป็นเช็คคำประกันหนี้ เพราะเช็คชำระหนี้เมื่อไม่สามารถขึ้นเงินได้ตามกำหนดโดยกลายเป็น “เช็คแดง” ผู้ส่งจ่ายเช็คฉบับนั้นก็จะมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คที่จะมีโทษถึงขั้นจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าลูกหนี้ชำระหนี้ด้วยเช็คของธนาคารที่เรียกว่า “แคชเชียร์เช็ค” ก็จะเป็นการดีเพราะตัดปัญหาเรื่องเช็คแดงไปได้นั่นเอง

ประกาศที่ 7 การติดตามทวงหนี้ :

เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ ผู้ที่เป็นเจ้าหนี้ก็ต้องมีมาตรการออกหนังสือทวงถามให้ชำระหนี้ (Notice) ที่เรียกว่า “หนังสือเตือน” ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ฝ่ายกฎหมายหรือสำนักงานทนายความเป็นผู้ดำเนินการ กรณีนี้ก็ต้องมาพิจารณาว่าจะออกหนังสือเตือนกี่ฉบับ และติดตามผลลัพธ์ว่าเป็นอย่างไร

ประกาศที่ 8 การประนีประนอมหนี้ :

เมื่อมีการเตือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้วและลูกหนี้ได้ติดต่อเพื่อขอชำระหนี้ ซึ่งก็อาจมีเงื่อนไขการต่อรองต่างๆ เข้ามาด้วย อาทิ การขอผ่อนผัน การขอลดหนี้ หรือการขอเช็คฉบับเก่าคืนและเปลี่ยนเช็คใบใหม่ให้ กรณีเช่นนี้ผู้ที่เป็นเจ้าหนี้ต้องตัดสินใจด้วย

ตัวอย่างหนังสือบอกกล่าวทวงถาม

สำนักงานกฎหมาย.....

เลขที่.....อาคาร.....ถนน.....แขวง.....

เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทร.....โทรสาร.....

ที่...../.....

วันที่.....

เรื่อง ขอให้ชำระเงินตามเช็ค

เรียน คุณ

ตามที่ท่าน.....ได้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็ค
ธนาคาร.....สาขา.....เลขที่.....
ลงวันที่.....จำนวนเงิน.....บาท (.....)
เพื่อเป็นการชำระหนี้ค่า.....นั้น ปรากฏว่าธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน เป็น
เหตุให้.....ผู้ทรงเช็คได้รับความเสียหายอย่างมาก จึงได้มอบอำนาจให้ข้าพเจ้า
ดำเนินการในเรื่องนี้กับท่าน

ฉะนั้น โดยหนังสือฉบับนี้ ข้าพเจ้าในฐานะทนายความผู้รับมอบอำนาจจึงขอแจ้งให้ท่านนำเงินจำนวน
ดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ไปชำระ ณ สำนักงานตามที่อยู่ข้างต้นภายใน 7 วันนับแต่วันได้รับ
หนังสือฉบับนี้ ถ้าท่านไม่รีบดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด ข้าพเจ้าก็มีความจำเป็นต้องดำเนินคดี
กับท่านทั้งทางอาญาและทางแพ่งตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดต่อไปทันที

ขอแสดงความนับถือ

.....
(.....)

ทนายความผู้รับมอบอำนาจ

ความรอบคอบรัดกุมก่อนตกลงประนอมหนี้ เพราะลูกหนี้มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ ตั้งแต่ผิดนัดชำระหนี้ ดังนั้น ควรคำนึงถึงหลักประกันที่เชื่อถือได้

ประการที่ 9 การวางแผนก่อนการดำเนินคดี :

ถ้าไม่จำเป็นก็คงไม่ฟ้องร้องลูกหนี้ เพราะจะผิดใจกันต่อไปและโอกาสจะทำการค้ากลับมาเหมือนเดิมคงยาก อีกทั้งต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ควรต้องสืบเสาะดูบรรดาสินทรัพย์และทรัพย์สินต่างๆ ของลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน เนื่องจากผลสุดท้ายของการบังคับคดีหลังจากฟ้องร้องบังคับคดีแล้ว ตัวลูกหนี้และผู้ค้ำประกันอาจไม่มีทรัพย์สินใดๆ เหลือพอให้ยึด/อายัดเพื่อขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้หนี้ได้ ซึ่งแม้จะชนะคดีก็เหมือนกับแพ้นั่นเองและยังต้องเสียเงินค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล และอื่นๆ อีกมาก ก็ยิ่งจะเข้าเนื้อตัวเองมากขึ้นไปอีก แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นหนี้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลก็ควรฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อการจำหน่ายหนี้สูญให้เป็นค่าใช้จ่ายในทางบัญชี มิฉะนั้น จะตัดเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (Net Profit) ตามประมวลรัษฎากรไม่ได้

ประการที่ 10 การดำเนินคดีและการบังคับคดี :

เมื่อไม่สามารถประนอมหนี้กันได้ และลูกหนี้บางคนยังทำให้ฟ้อง เจ้าหนี้อาจตัดสินใจฟ้องร้องดำเนินคดี ในขั้นตอนนี้ต้องหา “ทนายความ” ที่เราไว้น้ำใจเชื่อใจ และสามารถอธิบายกระบวนการต่างๆ ทางกฎหมายให้เข้าใจได้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ในกรณีเช็คเด็ง รวมทั้งการบังคับคดีด้วยการยึดหรืออายัดและการขายทอดตลาดไปจนถึงการฟ้องให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม ค่าวิชาชีพของทนายความต้องตกลงกันให้ชัดเจนเสียก่อนที่จะเริ่มดำเนินคดี จะได้ไม่ผิดใจกันภายหลัง

บทสรุปส่งท้าย :

ก่อนที่จะเกิด “หนี้” เจ้าหนี้อย่อมเป็นฝ่ายได้เปรียบเพราะลูกหนี้ต้องมาง้อจนทำดีกับเจ้าหนี้ แต่หลังจากเป็นหนี้กันแล้วฝ่ายลูกหนี้กลับได้เปรียบ เพราะเจ้าหนี้ต้องคอยมาติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ซึ่งทางฝ่ายลูกหนี้ก็อาจเล่นตัว/เล่นแง่/อ้างโน่น/อ้างนี่ต่าง ๆ นานา เพื่อประวิงการชำระหนี้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเป็นหนี้ก็ต้องชำระหนี้ ดังนั้น ทางเจ้าหนี้ต้องแน่ใจในพยานหลักฐานเอกสารต่างๆ ที่ทำกันมาตั้งแต่ต้นว่าถูกต้อง/เรียบร้อย และรัดกุมดีแล้ว เรียกว่า ครบถ้วนด้านสารบัญญัติเกี่ยวกับรูปคดี ต่อไปก็จะได้ดำเนินกระบวนการทางศาลด้วยวิธีสบัญญัติจนถึงที่สุด... จนได้รับชำระหนี้ แต่ใจเย็นๆ... ทุกอย่างยังคุ้ยกันได้ เพราะกินขี้หมาดีกว่าเป็นความ... จำไว้นะ

ความสำคัญ ของอากรแสตมป์ กับพยานเอกสาร

เมื่อพูดถึง “อากรแสตมป์” (Stamp Duty) หลายคนไม่รู้จักร เพราะใช้แต่แสตมป์ไปรษณียากรเพื่อส่งจดหมายและพัสดุเป็นประจำ แต่พอเป็นคดีความขึ้นสู่ศาลและจำเป็นต้องใช้เอกสารบางประเภทในการกล่าวอ้างเป็นพยาน ถึงจะรู้ว่าปัญหาของการติดอากรแสตมป์อาจนำมาซึ่งผลแพ้ชนะในคดีนั้นๆ ได้ เพราะตามประมวลรัษฎากรมาตรา 118 บัญญัติว่า “ตราสารใดไม่ปิดแสตมป์บริบูรณ์ จะใช้ต้นฉบับ คู่ฉบับ คู่ฉีก หรือสำเนาตราสารนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ จนกว่าจะได้เสียอากรโดยปิดแสตมป์ครบจำนวนตามอัตราในบัญชีท้ายหมวดนี้และขีดฆ่าแล้ว แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการเสื่อมสิทธิที่จะเรียกเงินเพิ่มอากรตามมาตรา 113 และมาตรา 114” (ดูบัญชีอัตราอากรแสตมป์จากประมวลรัษฎากร)

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงิน 226,875 บาท แก่โจทก์พร้อมด้วยดอกเบี้ย อัตราร้อยละ 15 ต่อปี จากต้นเงิน 150,000 บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ จำเลยให้การขอให้ศาลยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษากลับ ให้จำเลยในฐานะทายาทและผู้จัดการมรดกของนาง ค. ผู้ตาย ชำระเงิน 150,000 บาทให้โจทก์ พร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นับแต่วันที่ 1 มกราคม 2538 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลแทนโจทก์ แต่ทั้งนี้จำเลยไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดได้แก่ตน จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

“พิเคราะห์แล้ว คดีมีปัญหาสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกา ตามฎีกาของจำเลย ในข้อแรกว่า สัญญากู้ยืมเงินซึ่งมิได้ปิดอากรแสตมป์ในวันทำสัญญา แต่เพิ่งปิดอากรแสตมป์ในวันสืบพยานโจทก์นัดแรกโดยมิได้เสียค่าอากรเพิ่ม และเพียงแต่ขีดฆ่าอากรแสตมป์โดยมิได้ลงวันเดือนปีกำกับจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้หรือไม่

เห็นว่า ประมวลรัษฎากรมาตรา 118 เพียงแต่บัญญัติ ว่าตราสารใดที่ไม่ปิดอากรแสตมป์หรือปิดอากรแสตมป์ไม่ครบถ้วนตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายหมวด 6 จะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้จนกว่าจะปิดอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนบริบูรณ์และขีดฆ่าแล้ว แต่หาได้บังคับให้ปิดและขีดฆ่าอากรแสตมป์ในขณะที่ทำสัญญาดังที่จำเลยฎีกาไม่ เพราะความในตอนท้ายของมาตราดังกล่าวบัญญัติว่า การดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องโดยปิดและขีดฆ่าอากรแสตมป์ในภายหลังอันมีผลให้ตราสารนั้นใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งนั้นไม่เป็นการลบล้างความผิดในการเสียเงินเพิ่มอากรตามมาตรา 113 และมาตรา 114 แสดงว่าแม้มิได้ปิดและขีดฆ่าอากรแสตมป์ในขณะที่ทำสัญญากู้ยืมเงิน แต่เมื่อมีการปิดอากรแสตมป์ครบถ้วนและขีดฆ่าแล้วในวันนัดสืบพยานโจทก์ก็ย่อมรับฟังสัญญากู้ยืมเงินนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้

ส่วนเรื่องที่โจทก์จะต้องรับผิดชอบเสียเงินเพิ่มอากรตามมาตรา 113 และมาตรา 114

แห่งประมวลกฎหมาย เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ซึ่งไม่มีผลกระทบถึงการปิดและปิดฆ่า
อาการแสดมบี้แต่ประการใด

ส่วนที่จำเลยฎีกาอีกข้อหนึ่งว่า โจทก์เพียงแต่ขีดเส้นคร่อมฆ่าอาการแสดมบี้โดย
มิได้ลงวันเดือนปีกำกับไว้ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการปิดฆ่าอาการแสดมบี้ที่ถูกต้องตามประมวล
กฎหมาย มาตรา 103 นั้น เห็นว่า มาตรา 103 แห่งประมวลกฎหมาย ให้ความหมายของ
คำว่า “ปิดฆ่า” ว่า หมายถึงการกระทำใดๆ เพื่อมิให้มีการนำอาการแสดมบี้ไปใช้ได้อีก
ดังนั้นการปิดฆ่าอาการแสดมบี้จึงมิได้จำกัดแต่เฉพาะการลงลายมือชื่อบนอาการแสดมบี้
หรือการขีดเส้นคร่อมฆ่าอาการแสดมบี้และลงวันเดือนปีกำกับเท่านั้น แต่ย่อมาความ
รวมถึงการกระทำด้วยวิธีการอื่นใดที่ทำให้อาการแสดมบี้สิ้นเสียไปไม่สามารถนำไปใช้ได้
ด้วย เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าในวันนัดสืบพยานโจทก์ได้มีการปิดและปิดฆ่าอาการแสดมบี้
โดยขีดเส้นคร่อมบนอาการแสดมบี้เพื่อมิให้นำไปใช้ได้อีก ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 วินิจฉัยว่า
สัญญากู้ยืมเงินได้ปิดและปิดฆ่าอาการแสดมบี้ถูกต้องตามมาตรา 103 รับฟังเป็นพยาน
หลักฐานในคดีนี้ได้จึงชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

ส่วนที่จำเลยฎีกาข้อต่อไปว่า พยานหลักฐานของโจทก์มีพิรุธไม่น่าเชื่อว่านาง ค.
กู้ยืมเงินจากโจทก์นั้น เห็นว่า ในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งนั้นศาลย่อมมีหน้าที่
ซึ่งนำพยานหลักฐาน ของคู่ความและพิพากษาให้ฝ่ายที่พยานหลักฐานมีน้ำหนักดี
กว่าเป็นผู้ชนะคดี สำหรับคดีนี้โจทก์มีตัวโจทก์กับนาง จ. และนาง ศ. เป็นพยาน
เบิกความประกอบสัญญากู้ยืมเงินว่า นาง ค. ได้กู้ยืมเงินโจทก์และทำสัญญากู้ยืม
เงินไว้เป็นหลักฐาน นอกจากนี้โจทก์ยังมีสำเนาหนังสือทวงถามให้ชำระหนี้พร้อมใบตอบรับ
เป็นหลักฐานว่า โจทก์เคยทวงถามให้นาง ค. ชำระหนี้แก่โจทก์โดยส่งหนังสือทวงถาม
ไปทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ แต่ไม่ปรากฏว่านาง ค. เคยโต้แย้งคัดค้านเกี่ยวกับ
หนี้ดังกล่าวเลย อนึ่ง ที่จำเลยนำสืบต่อสู้นาง ค. ไม่เคยกู้ยืมเงินจากโจทก์นั้น
ทั้งจำเลยและนาง ข. และนาย น. พยานจำเลยต่างเบิกความรับว่าไม่ทราบนาง ค.
จะเคยกู้ยืมเงินจากโจทก์หรือไม่ พยานหลักฐานของจำเลยจึงมีน้ำหนักน้อยกว่าพยาน
หลักฐานของโจทก์

ข้อที่จำเลยฎีกาว่า ตามทางนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏว่า โจทก์ถอนเงินฝาก

ธนาคารมาให้นาง ค. กู้ และไม่เชื่อว่าโจทก์จะเก็บเงินไว้ที่บ้านเป็นจำนวนมากนั้น โจทก์เบิกความว่านาง ค. ไปติดต่อกับโจทก์ล่วงหน้าหลายวันว่าจะขอกู้ยืมเงินโจทก์จึงมีเวลาพอในการรวบรวมเงินที่ลูกหนี้รายอื่นนำมาชำระหนี้เงินพอให้นาง ค. กู้ยืมได้ซึ่งไม่เป็นข้อพิรุณแต่ประการใด

ส่วนที่จำเลยฎีกาว่า โจทก์เบิกความว่า โจทก์เป็นผู้เขียนสัญญากู้ยืมเงิน แต่ในช่องผู้เขียนสัญญาในสัญญากู้ยืมเงินกลับมีลายมือชื่อของผู้อื่นไม่ตรงกับคำเบิกความของโจทก์นั้นเห็นว่า แม้ลายมือชื่อผู้เขียนสัญญากู้ยืมเงินจะขัดแย้งกับคำเบิกความของโจทก์เป็นพิรุณอยู่บ้าง แต่ข้อพิรุณดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะทำลายล้างน้ำหนักคำพยานโจทก์ให้เสียไปจนไม่อาจรับฟังได้ทั้งหมด

ส่วนจำเลยฎีกาข้อต่อไปว่า นาง ค. ไม่มีความจำเป็นในการใช้เงินจึงไม่น่าเชื่อว่านาง ค. กู้ยืมเงินจากโจทก์ และว่าการที่โจทก์แจ้งให้นาง ค. ซึ่งมีบ้านอยู่คนละอำเภอกับโจทก์ไปเป็นพยานในสัญญากู้ยืมเงินเป็นข้อส่อพิรุณนั้น ศาลฎีกาเห็นว่า-เหตุผลต่างๆ ที่จำเลยยกขึ้นอ้างในฎีกาเป็นเรื่องจำเลยคาดคิดไปเองไม่ใช่ข้อพิรุณถึงกับทำให้คำพยานโจทก์รับฟังไม่ได้ดังที่จำเลยฎีกา ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 เห็นว่าพยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักดีกว่า ฝ่ายจำเลยและเชื่อว่านาง ค. มารดาจำเลยเป็นหนี้เงินกู้ยืมโจทก์นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย เมื่อนาง ค. ถึงแก่กรรมลง จำเลยซึ่งเป็นทายาทของนาง ค. ต้องชำระหนี้แก่โจทก์ ทั้งนี้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดให้แก่ตน ฎีกาข้อนี้ของจำเลยฟังไม่ขึ้นเช่นกัน”

พิพากษายืน

ประเด็นพิจารณา :

ในการจัดทำ “ตราสาร” ตามบัญชีอัตราอากรแสตมป์ (Stamp Duty) บางประเภทนั้น ในทางปฏิบัติผู้จัดทำตราสารอาจไม่ได้ติดอากรแสตมป์ เพราะเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ยาก เช่น การเช่าที่ดิน โรงเรียนฯ ไม่เกิน 3 ปี การเช่าซื้อทรัพย์สิน จ้างทำของ กู้ยืมเงิน ค้ำประกัน หรือตัวแทน แต่เมื่อมีปัญหาข้อพิพาทเบี่ยงกันไป เบี่ยงกันมา จนถึงขั้นฟ้องร้องต่อศาลและจำเป็นต้องใช้ตราสารเป็น “พยานเอกสาร” ในคดีแพ่ง ซึ่งศาลก็จะใช้มาตรา 118 ของประมวลรัษฎากร ก็คือ ให้ผู้ที่อ้างพยานเอกสารนั้นไปปิดอากรแสตมป์ให้ถูกต้องตามกฎหมายเสียก่อนพร้อมกับเสียค่าเบี้ยปรับและเงินเพิ่มอากร ก็สามารถใช้ได้ ด้วยผลของประมวลรัษฎากร มาตรา 118 นี้ เป็นเหตุให้คู่ความของคดีส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญและมักไม่ติดอากรแสตมป์ให้ถูกต้องในวันทำสัญญา เพราะจะรอติดในวันที่ต้องฟ้องร้องต่อศาลเท่านั้น ทำให้ต้องสูญเสียเงินภาษีอันเป็นรายได้ของประเทศ และประเด็นในแง่ของกฎหมายที่สำคัญ ต้องถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดกฎหมายมหาชน หลีกเลี่ยงหรือหลบหนีไม่เสียภาษีอากร ซึ่งมีโทษทางแพ่งและอาญาเปรียบดังเป็นอาชญากรของแผ่นดิน

นอกจากนี้ ผู้ที่ไม่ติดอากรแสตมป์ให้ถูกต้องยังถือว่าได้กระทำความผิดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้นเพื่อให้การบังคับใช้ประมวลรัษฎากรเรื่องการติดอากรแสตมป์ ความศักดิ์สิทธิ์และถูกต้องตามบัญชีอัตราอากรแสตมป์ ก็ควรมีการแก้ไขข้อความในมาตรา 118 แห่งประมวลรัษฎากรเสียใหม่ ดังนี้ “...มาตรา 118 ตราสารใดไม่ปิดแสตมป์บริบูรณ์จะใช้ต้นฉบับ คู่ฉบับ คู่ฉีก หรือสำเนาตราสารนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้...” โดยตัดคำว่า “จนกว่าจะได้...” ออกไป ซึ่งเหตุผลของการควรแก้ไข ก็คือ ทุกคนจะปฏิเสธว่าตนไม่รู้กฎหมายไม่ได้ และการเสียภาษีอากรให้ถูกต้องเป็น “หน้าที่” ของทุกคนตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายมหาชน ดังนั้น เมื่อไม่ถูกต้องตั้งแต่ต้น...ก็ไม่ควรใช้เป็นพยานหลักฐานได้ตลอดไป จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพ...เมื่อคุณไม่ใส่ใจ กฎหมายก็ไม่ควรคุ้มครอง...จริงมั๊ย !

สามี/ภรรยา กับปัญหา “หนีร่วม”

ก่อนที่ชายและหญิงจะมาเป็นสามีภรรยาซึ่งกันและกัน ตามกฎหมาย เขาทั้งสองจะอยู่ในฐานะที่เรียกว่า “คนโสด” การจะตัดสินใจกระทำการใดๆ หรืออยากจะไปไหน ย่อมมีความเป็นอิสระเสรีทุกประการ บรรดาทรัพย์สินต่างๆ ที่ทำมาหาได้ก็เป็นของตนเองคนเดียว ใช้คนเดียว ถ้าจะต้องมีภาระหนี้สินก็เป็นหนี้คนเดียว เตือดร้อนก็เตือดร้อนคนเดียว และมีหนี้สินล้นพ้นตัวถึงขั้นล้มละลาย ก็ล้มละลายคนเดียว อีกเช่นกัน

แต่ภาวะการณ์ดังกล่าวจะเปลี่ยนไปหลายประการ เมื่อผู้เป็นโสดไม่ว่าชายหรือหญิงนั้นมีคู่สมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องทรัพย์สิน การจัดการทรัพย์สิน และหนี้สินของคู่สมรส ซึ่งจะขอกล่าวอย่างสรุปย่อเพื่อทำความเข้าใจในแต่ละช่วงเวลาของการบังคับใช้กฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับทรัพย์สิน การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของสามีภริยา ดังนี้

1. ก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2478 : ในช่วงนี้ ความสัมพันธ์ของครอบครัวจะอยู่ในบังคับของกฎหมายหลายลักษณะผัวเมีย ซึ่งเป็นกฎหมายลักษณะหนึ่งของกฎหมายตราสามดวงที่ใช่มาดังแต่ปี 2347 โดยทรัพย์สินของสามีภริยาจะมีสินเดิม สินส่วนตัว และสินสมรส ทั้งนี้ การจัดการเรื่องทรัพย์สินที่เป็นสินสมรสและสินเดิมนั้นให้ชายผู้เป็นสามีเป็นผู้จัดการทั้งหมด

2. ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2478 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม 2519 : ได้เริ่มมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว โดยการเป็นสามีภริยาจะต้องมีการจดทะเบียนสมรส และเรียกว่า สามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการเข้าสู่ยุคผัวเดียว/เมียเดียว ซึ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาจะมีสินส่วนตัว สินเดิม และสินสมรส โดยกฎหมายให้อาสินเดิมบวกกับสินสมรส และเรียกใหม่ว่า “สินบริคนท์” และให้สามีเป็นผู้มีอำนาจจัดการสินบริคนท์ได้เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งก็คล้ายกับในยุคสมัยของกฎหมายลักษณะผัวเมียดังกล่าว อันเป็นยุคต่อเนื่องของความเป็นหัวหน้าครอบครัวของผู้ชาย

3. ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2519 ถึงวันที่ 26 กันยายน 2533 : เป็นยุคที่สิทธิสตรีได้รับการยอมรับให้มีความเท่าเทียมกับชายในหลายๆ ด้าน รวมทั้งความเป็นหัวหน้าครอบครัว โดยยกเลิกค่านิยมที่ถือว่า ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นข้างทำหน้าและผู้หญิงเป็นข้างทำหลัง จึงเท่ากับว่า ในยุคนี้ไม่มีใครเป็นหัวหน้าครอบครัว สามีและภริยาต้องเป็นที่ปรึกษาหารือร่วมกันไปด้วยกัน การจัดการทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาก็ต้องจัดการร่วมกัน พร้อมกับได้ยุบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาจากเดิม 3 ชนิดคือ สินส่วนตัว สินเดิม และสินสมรส มาเหลือเพียงสินส่วนตัวและสินสมรส โดยให้สินเดิมกลายเป็นสินส่วนตัวของแต่ละคน ทั้งนี้ ตัวสินสมรสต้องจัดการร่วมกันระหว่างสามีและภริยา

4. ตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน 2533 เป็นต้นมา : สืบเนื่องจากความขัดข้องในการ

จัดการสินสมรสร่วมกันระหว่างสามีและภรรยา เป็นเหตุให้การทำนิติกรรมสัญญาต่างๆ ขาดความคล่องตัว จึงได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่องอำนาจในการจัดการสินสมรส เสียใหม่ ส่วนสินส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่งก็มีอำนาจจัดการได้ตามลำพังอยู่แล้ว ทั้งนี้ กฎหมาย ได้ให้สามีหรือภรรยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสโดยลำพัง เว้นแต่การจัดการ ที่สำคัญตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น สามีและภรรยาจะต้องจัดการร่วมกัน มิฉะนั้น อีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่ได้ให้ความยินยอมมีสิทธิฟ้องให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาของกฎหมายของครอบครัวไทยได้ค่อยๆ ดำเนินไปตาม การยอมรับของสังคมที่เปิดกว้างในหลายๆ ด้านด้วยคำว่า “สิทธิมนุษยชน” (Human Right) โดยเฉพาะความเท่าเทียมกันของชายและหญิง ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การ ประกอบอาชีพ การเข้าสู่ตำแหน่ง การเล่นกีฬา การเลือกคู่ครอง และบังคับการปฏิบัติ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เมื่อชายและหญิงได้เป็นคู่สมรส (สามี ภรรยา) กันตามกฎหมายปัจจุบันแล้ว จึงไม่มีคำว่า “ผู้ชายเป็นข้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็น ข้างเท้าหลัง” อีกต่อไป โดยทั้งสองคนจะเป็นเท้าข้างคนละข้าง คือ ผู้ชายเป็นข้างเท้า ขวาทั้งหน้าและหลัง ส่วนผู้หญิงก็จะเป็นเท้าข้างซ้ายทั้งหน้าและหลังเช่นกัน ดังนั้น เมื่อ จะก้าวก็ต้องก้าวไปด้วยกันทั้งเดินหน้าหรือถอยหลัง คือ ขวาทีก้าว หรือซ้ายทีก้าว ขวาทีก้าว

ประเด็นการพิจารณา :

คำว่า “หนี้ร่วม” (Community Debt) ระหว่างสามี/ภรรยาตามกฎหมายปัจจุบันมี หลักเกณฑ์การพิจารณา ดังต่อไปนี้

(1) **หนี้ที่มีมาก่อนสมรส :** ไม่ว่าจะเป็นหนี้ของตัวสามีหรือภรรยาต่างก็ต้องรับผิดชอบ เป็นส่วนตัวเพียงผู้เดียวไม่เกี่ยวข้องกัน แม้จะเป็นหนี้ที่สามีภรรยาต่างเป็นเจ้าหนี้หรือ ลูกหนี้กันมาก่อนสมรส ก็ยังคงเป็นอยู่ต่อไปเช่นเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2618/2524 : หนี้ตามฟ้องจำเลยก่อให้เกิดก่อนสมรส จึง มิใช่หนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1490 (4)

(2) **หนี้ที่เกิดขึ้นในระหว่างสมรส :** กรณีนี้อาจจะเป็นหนี้ส่วนตัวของสามีหรือภรรยา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นหนี้ร่วมที่สามีภรรยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันก็ได้แล้วแต่กรณี อันที่จริง แล้ว เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดเป็นเจ้าหนี้ก่อนหนี้ที่เกิดขึ้นก็ต้องเป็นหนี้ส่วนตัวของฝ่ายนั้น

เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นของกฎหมายให้เป็น “หนี้ร่วม” ของสามีภริยา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 159/2537 : การที่จำเลยที่ 1 ผู้เป็นสามี กู้ยืมเงินโจทก์เพื่อเอามาใช้เล่นการพนัน มิได้นำมาใช้จ่ายในครอบครัว จึงเป็นการกู้ยืมเงินมาใช้ส่วนตัว หนี้ดังกล่าวย่อมไม่ใช่หนี้ร่วม จำเลยที่ 2 ผู้เป็นภริยาจึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1908/2540 : หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นในระหว่างสมรส ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1490 บัญญัติให้ถือเป็นหนี้ร่วมนั้น หมายถึงการเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย

หมายเหตุ : กรณีเป็น “หนี้ร่วม” ระหว่างสามีภริยา

โปรดพิจารณามาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ประกอบ หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภริยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดจนการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัว และการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่สภาพ

(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน

(4) หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน

โดยปกติแล้ว ภาระหนี้ที่เกิดขึ้นในระหว่างสมรสของสามีภริยานั้นมีอยู่หลายชนิด เพราะกฎหมายครอบครัวปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้ทั้งสามีและภริยาสามารถจัดการสินส่วนตัวและสินสมรสได้โดยอิสระ เว้นแต่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้สำหรับการจัดการสินสมรสบางกรณีเท่านั้นที่ต้องจัดการร่วมกัน คือ ตามมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนการจะเป็น “หนี้ร่วม” ทั้งสามีและภริยา ก็กำหนดไว้ในมาตรา 1490 ดังกล่าวเท่านั้น ไม่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ก่อขึ้นก็ตาม ทั้งสามีและภริยาก็ต้องรับผิดชอบในหนี้นั้นร่วมกันซึ่งมีอยู่ 4 ชนิด คือ¹

¹ ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 11, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2541, หน้า 276-286.

ข้อ 1 หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตราภาพ :

กรณีนี้เป็นหนี้เพื่อความเป็นอยู่ตามปกติภายในครอบครัว ซึ่งก็ต้องเป็นไปตามสมควรแก่อัตราภาพด้วย ส่วนประเด็นที่ว่า จะมากหรือน้อยเพียงใด คงต้องพิจารณาสภาพข้อเท็จจริงของการดำรงอยู่ในสถานะทางสังคมแต่ละครอบครัวเป็นกรณีไป โดยถ้าเป็นหนี้ที่เกินสมควรแล้ว (มีการพิสูจน์ความเหมาะสมของหนี้) ก็ต้องรับผิดชอบส่วนตัว

- การจัดการบ้านเรือน : หมายถึง การดูแลรักษาบ้านเรือนให้อยู่ในสภาพที่ครอบครัวจะพักอาศัยอยู่ได้ด้วยความเป็นสุข เช่น การซ่อมแซมบ้าน การทำความสะอาด จ้างคนรับใช้ จัดหาไฟฟ้าและน้ำประปา เป็นต้น

- การจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว : หมายถึง การจัดหาทรัพย์สินของทุกอย่างที่เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้ด้วยความสะดวก เช่น การจัดหาอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เครื่องเรือน ยานพาหนะ เป็นต้น

- การอุปการะเลี้ยงดู : หมายถึง การจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคเลี้ยงดูกันในครอบครัว รวมทั้งหนี้ที่เกิดจากการประกอบกิจการเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวด้วย

- การรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัว : หมายถึง การจัดบริการทางการแพทย์สำหรับครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วยทางกาย ทางจิตใจ หรือทางพันธุกรรมและบุคคลในครอบครัวมิได้หมายความว่าเฉพาะสามี ภรรยา บุตร ปิตา มารดา เท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูด้วย

- การศึกษาของบุตร : หมายถึง การศึกษาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ แต่การศึกษานี้จำกัดเฉพาะการศึกษาของบุตรเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1846/2535 : การที่จำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี โดยจำนองทรัพย์สินเป็นประกันต่อโจทก์ ก็เพื่อนำเงินมาใช้ในการค้าขายของจำเลยผู้ร้องซึ่งเป็นภริยาของจำเลยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ กิจการค้าของจำเลยเป็นสิ่งที่จำเป็นในครอบครัวของจำเลย เพื่อนำรายได้มาใช้จ่ายในการอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว และการศึกษาของบุตร ตลอดถึงการรักษาพยาบาล เมื่อมีหนี้สินเกิดขึ้นจึงเป็นหนี้ร่วมระหว่างผู้ร้องกับจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1490 (1)

และผูกพันทรัพย์พิพาทอันเป็นสินสมรส ผู้ร้องหาสิทธิขอถอนส่วนในทรัพย์สินพิพาทไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1605-1606/2537 : ขณะที่จำเลยที่ 1 ผู้เป็นสามีไปติดต่อขอสินเชื่อจากโจทก์นั้น จำเลยที่ 1 กับผู้ร้องผู้เป็นภริยาได้แยกกันอยู่ จำเลยที่ 1 มิได้นำสินเชื่อที่ได้รับจากโจทก์ไปใช้อุปการะเลี้ยงดูผู้ร้อง หนี้ที่จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์ จึงเป็นหนี้ที่จำเลยที่ 1 ก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว ไม่ใช่หนี้ร่วมระหว่างจำเลยที่ 1 กับผู้ร้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1490 ผู้ร้องจึงมีสิทธิขอถอนส่วนจากเงินที่ขายทอดตลาดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นสินสมรสได้กึ่งหนึ่งในฐานะคู่สมรสผู้ถือกรรมสิทธิ์รวม

ข้อ 2 หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส :

เป็นหนี้ที่เกี่ยวข้องกับตัวทรัพย์สินอันเป็นสินสมรสโดยตรง เช่น ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมตัวทรัพย์ การฟ้องร้องหรือการติดตามเอาคืนซึ่งสินสมรสจากบุคคลอื่น เป็นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5969/2533 : ทรัพย์พิพาทเป็นทรัพย์สินที่ผู้ร้องและจำเลยได้มาระหว่างสมรส จึงเป็นสินสมรส จำเลยได้นำทรัพย์พิพาทไปจำนองไว้กับธนาคารเพื่อค้ำประกันหนี้เงินกู้ของ ส. บุตรของจำเลยและผู้ร้อง ซึ่งผู้ร้องให้ความยินยอม หนี้จำนองที่เกิดขึ้นในระหว่างสมรสจึงถือเป็นหนี้ร่วมที่จำเลยกับผู้ร้องต้องรับผิดชอบร่วมกัน การที่ ส. ถูกธนาคารฟ้องเรียกหนี้เงินกู้ จำเลยกล่าวว่าทรัพย์พิพาทจะถูกยึด จึงขอกู้เงินจากโจทก์เพื่อนำไปชำระหนี้แก่ธนาคารเพื่อไถ่ถอนจำนองนั้น เมื่อหนี้จำนองเป็นหนี้ร่วมกัน และเงินที่นำไปชำระหนี้จำนองก็เป็นส่วนหนึ่งของหนี้ตามฟ้อง ผู้ร้องกับจำเลยจึงต้องรับผิดชอบร่วมกัน ผู้ร้องซึ่งเป็นภริยาของจำเลยไม่มีสิทธิร้องขอถอนส่วน

ข้อ 3 หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน :

การงานทุกอย่างที่สามีภริยาทำด้วยกันและเกิดเป็นหนี้ขึ้นเนื่องจากกิจการนั้นถือว่าเป็นหนี้ร่วมทั้งสิ้น เช่น สามีภริยาดังร้านขายของ สามีเป็นคนขายของหน้าร้าน ภริยาเป็นคนทำบัญชี การที่สามีไปซื้อสินค้ามาใส่ร้านโดยซื้อเข้ามา หนี้ค่าซื้อสินค้ามานี้เป็นหนี้ร่วม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5917/2533 : พฤติการณ์ที่ร้านค้าของจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นสามีภริยากันมีชื่อเหมือนกับชื่อหมู่บ้านที่โจทก์ส่งวัสดุก่อสร้างมาให้ จำเลยทั้งสองเคยไป